

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

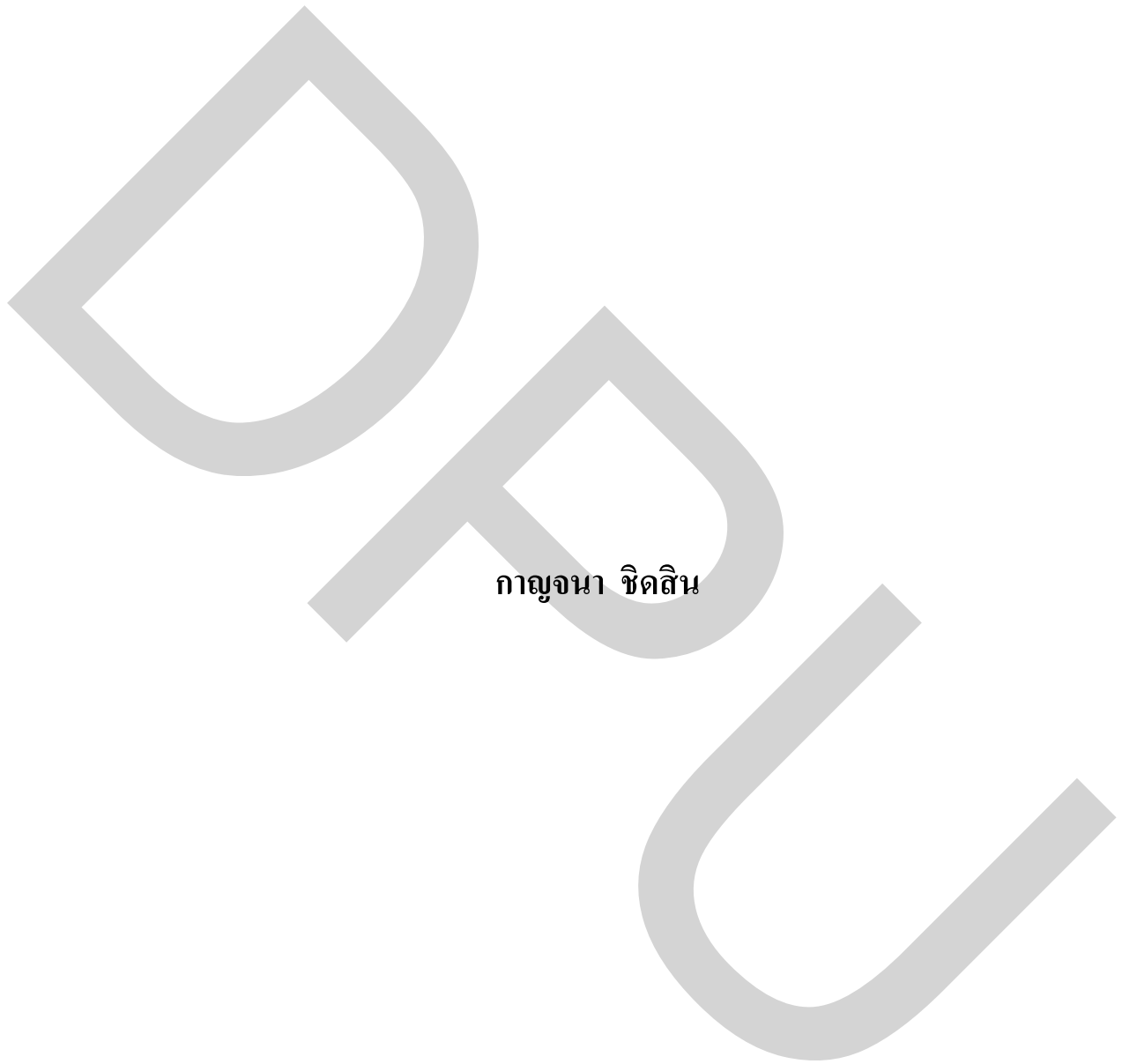
**Educational Supervision Managing of the Head of Department's
Teachers Affiliated with Secondary Educational
Service Area Office 3**

กาญจนา ชิดสิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2558

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

กาญจนา ชิดสิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ. 2558

**Educational Supervision Managing of the Head of Department's
Teachers Affiliated with Secondary Educational Service Area Office 3**

Kanchana Chidsin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Education Management

College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

2015

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

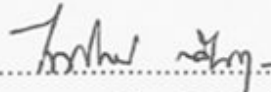
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
เสนอโดย   นางกาญจนา ชิดสิน
สาขาวิชา   การจัดการการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์   รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วาสนา วิสฤตภา)

วิทยาลัยครุศาสตร์รับรองแล้ว

..... คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์)

วันที่ 23 เดือน เมษายน พ.ศ. 2558

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
ชื่อผู้เขียน	กาญจนา ชิดสิน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการงาน
นิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง พื้นที่ดำเนินการ และประสบการณ์ในตำแหน่ง ศึกษา
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ
ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมโดยผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard deviation) ทดสอบทางสถิติ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า
ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุด และด้านการนำผล
การประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด

2. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศ
การสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน
พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ส่วน ด้านอื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ปัญหา พบว่า ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนมีปัญหามากที่สุด กล่าวคือ ไม่มีการนำผลสรุปมาชี้แจงในที่ประชุมร่วมกัน ขาดความต่อเนื่องการนำผลไปแก้ไขหรือดำเนินการต่อยังไม่มีความชัดเจน และมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครูไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง คือ ผู้บริหาร หรือครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องมีการติดตามประเมินผลการแก้ไข ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายที่เอื้อต่อบุคคลและเวลา เช่น การจับคู่ครูเพื่อการติดตามประเมินผล การติดตามประเมินผลโดยการรายงานการแก้ไข ปรับปรุงโดยครูผู้รับการนิเทศต่อครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยตรง

Thesis Title	Educational Supervision Managing of the Head of Department's Teachers Affiliated with Secondary Educational Service Area Office 3
Author	Kanchana Chidsin
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Kla Tongkow
Department	Education Management
Academic Year	2014

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare the educational supervision managing of the head of department's teachers affiliated with secondary educational service area office 3 classified by fundamental data of positions, function of areas and experience in positions and study problems and suggestions of educational supervision managing of the head of department's teachers affiliated with secondary educational service area office 3. 341 simple random teachers and head of department's teachers affiliated with secondary educational service area office 3 in Nontabury province and Ayuttaya province were sampled. Questionnaires and interview designed by the researcher were used to collect data. Frequency distribution, percentage, average and T-test , F-test were used to analyze the collected data.

The result were as following.

1. Educational supervision managing of the head of department's teachers affiliated with secondary educational service area office 3 in overall and each aspect were rate at hight level.

2. The teachers and head of department's teachers affiliated with secondary educational service area office 3 considered that the perspective for supervision in overall were not different, just dissimilar for the education plan of significance of .05

3. The teachers and head of department's teachers different function of areas considered that the perspective for supervision in overall were not different, just dissimilar for the improvement of significance of .05

4. The teachers and head of department's teachers different experience in positions considered that the perspective for supervision in overall were not different.

5. For the problems of the educational supervision managing of the head of department's teachers affiliated with secondary educational service area office 3 were the improvement. Suggestions for this problems were all the teachers in Department should cooperate, reform and follow up the obstacle of the education plan continuously.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ คำปรึกษาแนะนำที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย และคณะบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ประธานการสอบ วิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้อำนวยการหลักสูตร ศึกษาสาครศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล และอาจารย์ ดร.วาสนา วิสฤตภา ห้วนหน้าสำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์ กรรมการสอบ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ชาติไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกสุม สายใจ และนายศุภวัฒน์ วลัยเลิศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในสาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัย ครุศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้และให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัด ปทุมธานีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และโรงเรียนสังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ทุกท่าน ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ให้ความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในการวิจัยครั้งนี้

คุณงามความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา อันเป็นที่เคารพยิ่ง และคณาจารย์ผู้ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนทุกๆ ท่านที่ให้กำลังใจช่วยเหลือกระทั่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๙
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	7
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
2.1 แนวคิดและหลักการบริหารจัดการสถานศึกษา.....	14
2.1.1 แนวคิดการจัดระบบงานสถานศึกษา.....	14
2.1.2 หลักการจัดระบบงานสถานศึกษา.....	17
2.1.3 ขอบข่ายงานสถานศึกษา.....	20
2.1.4 ภารกิจงานวิชาการ.....	23
2.2 การนิเทศการศึกษา.....	24
2.2.1 ความหมายของการนิเทศ.....	24
2.2.2 ความหมายของการนิเทศการศึกษา.....	26
2.2.3 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา.....	27
2.2.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา.....	28
2.2.5 หลักการนิเทศการศึกษา.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3 การจัดการงานนิเทศการสอนในโรงเรียน.....	36
2.3.1 ความหมายของการนิเทศการสอน.....	36
2.3.2 ความจำเป็นของการนิเทศการสอน.....	37
2.3.3 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน.....	38
2.3.4 หลักการนิเทศการสอน.....	39
2.3.5 กระบวนการนิเทศการสอน.....	40
2.3.6 ภาระงาน และขอบข่ายของการนิเทศการสอน.....	44
2.3.7 บทบาทของบุคลากรในการจัดการงานนิเทศการสอน.....	47
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	57
3.1 ประชากรและตัวอย่าง.....	57
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	58
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	94
ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ.....	95
ข หนังสือขอทดลองเครื่องมือ.....	98
ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
ง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	105
จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	108
ประวัติผู้เขียน.....	118

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ,อายุ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งงาน,พื้นที่ดำเนินการ และประสบการณ์ในตำแหน่ง.....	63
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกรายด้าน.....	64
4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ.....	65
4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ.....	66
4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ.....	67
4.6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง การจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ.....	69
4.8 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง.....	70
4.9 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามพื้นที่.....	71
4.10 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์.....	72
4.11 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน.....	74
4.12 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน.....	76
4.13 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน.....	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.14 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมิน ผลการจัดการงานนิเทศการสอน.....	78
4.15 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง การจัดการงานนิเทศการสอน.....	79

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2.1 กระบวนการนิเทศแบบ PDCA.....	41
2.2 กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE.....	44

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ข้อที่ (3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, น. 23 – 24)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 1 ว่าด้วยบททั่วไป ความหมายและหลักการ มาตราที่ 9 หลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามความประสงค์นี้จะสำเร็จได้ สิ่งสำคัญคือ การพัฒนาครู นอกจากนี้ในหมวดที่ 6 มาตราที่ 47 – 51 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเป็นกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ได้ประกาศเป้าหมาย ของการปฏิรูปการศึกษารอบสอง 4 ด้าน ต้องมีคุณภาพ ได้มาตรฐานระดับสากล ใฝ่รู้ (สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง) ใฝ่ดี (มีคุณธรรม

พื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ) คิดเป็น
 ทำเป็น แก้ปัญหาได้ (มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิด
 ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร) โดยมีคำสำคัญคือ เน้นคุณภาพที่ตัวผู้เรียน (ข่าว
 สำนักงานรัฐมนตรี 107/2554)

จากข้อมูลการศึกษาของ PISA (Programme for International Students Assessment)
 พบว่าเด็กไทยร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง วิเคราะห์ความหมายไม่ถูก และใช้ภาษาให้เป็น
 ประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่นๆ ไม่ได้ มีการปฏิรูปการศึกษาเชิงนโยบายให้ครูปฏิบัติหน้าที่สอน
 ให้นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน คิดวิเคราะห์ได้ แต่ยังคงดำเนินการตามนโยบายไม่ประสบ
 ผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะครูอาจารย์จำนวนมากไม่ได้ใฝ่รู้ ไม่รักการอ่าน คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์
 ไม่เป็น จึงเป็นการยากที่ครูเหล่านั้นจะสอนให้เด็กใฝ่รู้ มีนิสัยรักการอ่านได้ เพราะเด็กมักจะเป็น
 อย่างที่ครูเป็นมากกว่าจะเป็นอย่างที่คุณสอน ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา
 ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทยซึ่งวัฒนธรรมการเรียนรู้เน้นการฟังบรรยายจากครูเป็น
 หลักมากกว่าการอ่านศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว เพื่อการเรียนรู้ที่มี
 ความหมายและสร้างแรงบันดาลใจ ทำให้คุณภาพการสอนของครูส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของ
 ผู้เรียนเป็นอย่างมาก (<http://www.urrac.com/chanthaburi>)

นโยบายด้านการศึกษาที่จะดำเนินการภายในช่วงระยะ 4 ปี ของรัฐบาลปัจจุบันนี้
 นโยบายด้านการศึกษา ได้กำหนดไว้ในนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับครู
 ในข้อที่ 3 ปฏิรูปครู ยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มี
 คุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดี และมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุง
 ระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิง
 ประจักษ์ ที่อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบ
 การศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครูโดยการพักชำระหนี้
 และการปรับโครงสร้างหนี้ตามนโยบายแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของรัฐบาล พัฒนาระบบภูมิ
 สारสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์
 วิทยาศาสตร์ และภาษา (<http://www.idis.ru.ac.th/report/>)

การพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีนั้น ครูต้องมีการพัฒนา
 ตนเองและปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เพื่อนำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริม
 ความรู้ความสามารถของครูต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล คือ การ
 นิเทศครู เพื่อเป็นการพัฒนาและให้ความช่วยเหลือรวมถึงการให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น

การนิเทศครูจึงมีความสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาในวิชาชีพครูต่อไป (กฤษฎดา สิมมะโน, 2552, น.2)

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยวิธีการนิเทศศึกษานั้น นับเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสนใจอย่างมากทั้งในด้านนโยบายที่ระบุไว้ และในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมของหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546, น.17)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อ้างถึงใน สายใจ ประยูรสุข, 2552, น.2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการสอนนอกเหนือจากเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและผู้เรียนแล้ว การนิเทศการสอนยังเป็นสิ่งสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่ 18 ได้กำหนดให้สถานศึกษามีระบบการนิเทศและนำไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ

การนิเทศการสอน เป็นงานที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อช่วยพัฒนาครูให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ เป็นงานที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งคุณภาพการเรียนการสอนและผลที่เกิดกับผู้เรียน โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายที่จะแสดงบทบาท หน้าที่ของผู้นิเทศ การเลือกใช้รูปแบบทางการนิเทศ ตลอดจนเทคนิคและทักษะในการนิเทศการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน (สายใจ ประยูรสุข, 2552, น.2)

ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยศึกษานิเทศก์นั้นไม่สามารถทำได้ทั่วถึงทุกโรงเรียน เนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ จึงต้องอาศัยวิธีการนิเทศการศึกษาที่เรียกว่า การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการนิเทศที่ต้องได้รับความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยตรง คือ การนิเทศการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา

จากวิทยานิพนธ์ของ สุदारัตน์ จิรสุขศิริ ได้อ้างถึงคำกล่าวของ Glickman(1990) และ สันติ ธรรมบำรุง (2526) ว่าการนิเทศการสอนมุ่งในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง นิพนธ์ ไทยพานิช (2535) ได้กล่าวว่าแนวโน้มและความต้องการของการนิเทศการศึกษาในประเทศ

ไทยในอนาคตนั้นจะหันมาให้ความสนใจการนิเทศการสอนเพิ่มมากขึ้น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สงัด อุทรานันท์ (2531) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการถึงขั้นของการนิเทศการสอนได้อย่างจริงจัง จึงควรมีการศึกษาถึงสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการจัดการนิเทศการสอนในโอกาสต่อไป (สุदारัตน์ จิรสุขศิริ, 2544, น.3 – 4)

การจัดการงานนิเทศการสอนภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาผู้มืบทบาทสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการจัดการงานนิเทศการสอนผู้ที่มีหน้าที่ควบคุมการบริหารงาน คือ รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงานวิชาการ ผู้นิเทศการสอน คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการงานนิเทศการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นสิ่งสะท้อนการจัดการงานนิเทศการสอนของกลุ่มงานวิชาการของแต่ละโรงเรียน ดังนั้น การจัดการงานนิเทศการสอนในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน เพื่อให้ครูเกิดการปรับปรุงพัฒนาด้านการจัดการเรียน การสอน และใช้กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการตอบสนองการประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาครู พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

วิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นองค์กรการบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานมุ่งสู่สากล พันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 กล่าวว่า พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถและมีทักษะชีวิต ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและเทียบเคียงมาตรฐานสากล ดำเนินการตามกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โครงการที่ 5 โครงการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โครงการที่ 19 โครงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โครงการที่ 20 โครงการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรทางการศึกษา (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2555 สพม.3, น.12 , 44 – 46 , 96 – 104)

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการพัฒนาผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพทั้งระบบ มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเทียบเคียงมาตรฐานสากล

สรุปผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามรายงานแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2555 สพม.3 พบว่าผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีผลการทดสอบสูงกว่าทั้งระดับประเทศและระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทุกรายวิชา แต่ผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลการทดสอบสูงกว่าระดับประเทศเพียง 1 รายวิชา คือ วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ส่วนวิชาที่เหลือค่าเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลการทดสอบต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกรายวิชาและผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 2 ปรากฏผลว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 2 ในมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งมาตรฐานที่ 5 กำหนดไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทย และ

ภาษาต่างประเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ในขณะที่ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 2 ในมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับสังคม ได้ดี และมีครูพอเพียง และมาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การปฏิบัติงานนิเทศการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ไม่สามารถดำเนินการโดยศึกษานิเทศก์ได้ทั้งหมด ด้วยเหตุที่จำนวนศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนโรงเรียนในสังกัด จึงจำเป็นต้องจัดดำเนินการนิเทศโดยครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศการสอนโดยการกำกับดูแลของผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการของแต่ละโรงเรียน และกำหนดให้มีศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียนเพื่อช่วยให้อำนาจการติดตาม ประเมินผลการนิเทศของแต่ละโรงเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการนำเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่
3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีพื้นที่ดำเนินการต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่
4. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การในตำแหน่งต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่
5. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนมีปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

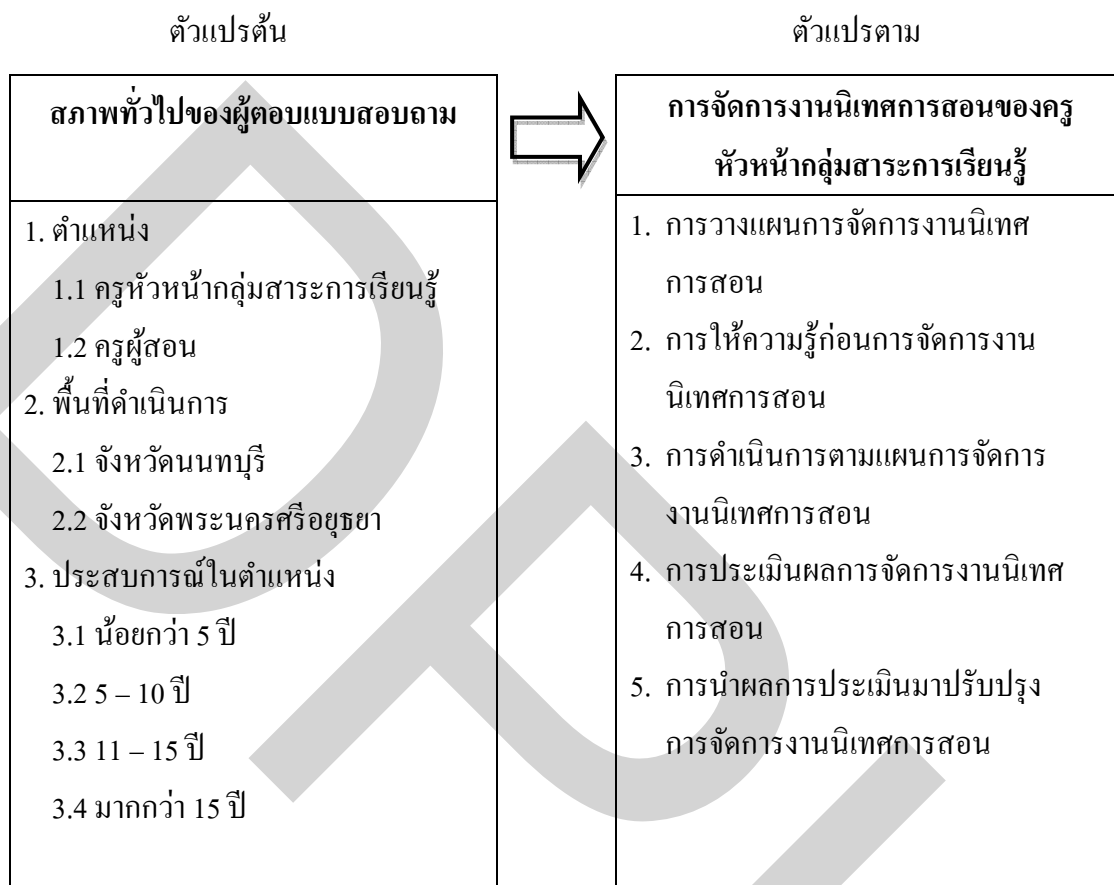
ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามพื้นที่ดำเนินการ
4. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามประสบการณ์ในตำแหน่ง
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน มีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกัน
2. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีพื้นที่ดำเนินการต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกัน
3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกัน

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา จากการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของนักการศึกษาหลายท่าน และได้รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน
- 2) การให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน
- 3) การดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน
- 4) การประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน
- 5) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2,975 คน จาก 47 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2555)

3. ขอบเขตด้านตัวอย่าง ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก จำนวน 220 คน และครูผู้สอนจำนวน 121คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 341 คน จาก 44 โรงเรียน

4. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยทำการวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรต้น

1) ตำแหน่ง

1.1 ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.2 ครูผู้สอน

2) พื้นที่ดำเนินการ

2.1 จังหวัดนนทบุรี

2.2 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) ประสบการณ์การในตำแหน่ง

3.1 น้อยกว่า 5 ปี

3.2 5 – 10 ปี

3.3 11 – 15 ปี

3.4 มากกว่า 15 ปี

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียน 5 ด้าน คือ

1) การวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน

2) การให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน

3) การดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน

4) การประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน

5) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การนิเทศการสอน หมายถึง ความพยายามของผู้ที่มีหน้าที่นิเทศการสอนโดยความร่วมมือ ปรึกษาหารือกับครูเพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำอันเป็นแนวทางแก่ครูได้นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการงานนิเทศการสอน หมายถึง การดำเนินงาน การปฏิบัติงาน กระบวนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนบรรลุผลตามความต้องการ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ที่ดีของผู้เรียน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 47 โรงเรียน

ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ครูผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ตามคำสั่งของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

พื้นที่ดำเนินการ หมายถึง จังหวัดที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประสบการณ์การในตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามตำแหน่งงานปัจจุบันของผู้ให้ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1. น้อยกว่า 5 ปี หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานปัจจุบันไม่ถึง 5 ปี
2. 5 – 10 ปี หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานปัจจุบันตั้งแต่ 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี
3. 11 – 15 ปี หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานปัจจุบันตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี
4. มากกว่า 15 ปี หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานปัจจุบันเกิน 15 ปี

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการ ดำเนินการ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมก่อนการนิเทศการสอน การนิเทศการสอน และหลัง การนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน ดังนี้

การวางแผนการจัดการนิเทศการสอน หมายถึง การประชุม ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการ กำหนดวัตถุประสงค์ แนวทาง และเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน การจัดทำตารางการปฏิบัติงาน การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เอกสาร สื่อ นวัตกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการงานนิเทศการสอน

การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวทางการ จัดการและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน และกำหนดการนิเทศ แก่ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในฐานะผู้นิเทศ และครูผู้สอนในฐานะผู้รับการนิเทศ การกำหนด เกณฑ์พฤติกรรมที่จะสังเกตการสอน การให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ใน ในฐานะผู้นิเทศ เช่น การอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการสอน

การดำเนินการตามแผนการจัดการนิเทศการสอน หมายถึง การปฏิบัติตามแผนการ จัดการนิเทศการสอนที่กำหนดไว้ โดยครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในฐานะผู้นิเทศและครูผู้สอน ในฐานะผู้รับการนิเทศ เข้านิเทศและเข้ารับการนิเทศการสอนตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในตาราง การนิเทศการสอน

การประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงาน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในฐานะผู้นิเทศเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องในการ จัดการงานนิเทศการสอน การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในฐานะผู้นิเทศเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอน สรุปผลการประเมินและแจ้งผลการ ประเมินแก่ผู้บริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการนิเทศการสอน หมายถึง ครูหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการงาน นิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ มีการประชุม ปรึกษาหารือในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน การติดตาม ประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 นำไปปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการงานนิเทศการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 นำไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการงานนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ได้แนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการงานนิเทศการสอนในหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและหลักการจัดระบบงานสถานศึกษา
  - 2.1.1 แนวคิดการจัดระบบงานสถานศึกษา
  - 2.1.2 หลักการจัดระบบงานสถานศึกษา
  - 2.1.3 ขอบข่ายงานสถานศึกษา
  - 2.1.4 ภารกิจงานวิชาการ
- 2.2 การนิเทศการศึกษา
  - 2.2.1 ความหมายของการนิเทศ
  - 2.2.2 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
  - 2.2.3 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
  - 2.2.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
  - 2.2.5 หลักการนิเทศการศึกษา
- 2.3 การจัดการงานนิเทศการสอนในโรงเรียน
  - 2.3.1 ความหมายของการนิเทศการสอน
  - 2.3.2 ความจำเป็นของการนิเทศการสอน
  - 2.3.3 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน
  - 2.3.4 หลักการนิเทศการสอน
  - 2.3.5 กระบวนการนิเทศการสอน
  - 2.3.6 ภาระงานและขอบข่ายของการนิเทศการสอน
  - 2.3.7 บทบาทของบุคลากรในการจัดการงานนิเทศการสอน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและหลักการบริหารจัดการสถานศึกษา

2.1.1 แนวคิดการจัดระบบงานสถานศึกษา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ดังต่อไปนี้

ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตนเองแล้วแต่กรณีในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) ด้านวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่าง

การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ
หลักสูตรท้องถิ่น

การวางแผนงานด้านวิชาการ

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

การนิเทศการศึกษา

การแนะแนว

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กร หน่วยงาน

สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(2) ด้านงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่าง

การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรง

การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

การวางแผนพัสดุ

การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

การจัดหาพัสดุ

การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

การเบิกเงินจากคลัง

การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

การนำเงินส่งคลัง

การจัดทำบัญชีการเงิน

การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

(3) ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่าง

การวางแผนอัตรากำลัง

การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

- การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น
- การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- การลาทุกประเภท
- การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- การออกจากราชการ
- การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต และการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (4) ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ 20 อย่าง
  - การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
  - การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
  - การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
  - งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
  - การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
  - การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
  - งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - การดำเนินงานธุรการ

การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
 การรับนักเรียน
 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 การทัศนศึกษา
 งานกิจการรักเรียน
 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
 หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน และการจัดกิจกรรมในการลงโทษ
 นักเรียน

โดยกำหนดให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัดต้องจัดทำแผนงานการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย และให้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามภารกิจตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 โดยละเอียดและรอบคอบตามหลักการที่เป็นสาระสำคัญของกฎกระทรวง

2.1.2 หลักการจัดระบบงานสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพเพื่อเจริญเติบโตไปเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นกำลังสำคัญที่จะต้องทำหน้าที่พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป การบริหารจัดการในสถานศึกษาจึงต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการและทฤษฎีดังต่อไปนี้

(1) หลักการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 4 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

(2) การพัฒนาทั้งโรงเรียน (Whole School Approach : WSA)

ทิศนา แจมมณี และ ภายศ ปรมวลศิลป์ชัย (2547, น. 11 – 13) กล่าวถึง ขั้นตอนของการพัฒนาทั้งโรงเรียน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ (E – explore)
2. ขั้นสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด (C – converse)
3. ขั้นการวางแผน (P – plan)
4. ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (I – implement)
5. ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน (E – evaluation)
6. ขั้นการปรับปรุงแผนงาน (R – revision)

(3) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management : SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระและมีความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันบริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด แนวคิดหรือหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีดังนี้

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษามากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก เป็นการบริหารแนวราบมากกว่าแนวตั้งตามทฤษฎีของ Y แมคเกรเกอร์ ที่มองคนในแง่ดี เห็นว่าธรรมชาติของคนชอบทำงาน มีความรับผิดชอบและใฝ่ดี จึงมอบอำนาจความไว้วางใจ ให้บริหารด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความยุ่งยากและเพิ่มปัญหามากขึ้นตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการกระจายอำนาจให้โรงเรียนจะทำให้สมาชิกในโรงเรียน มีส่วนร่วม โรงเรียนมีพลังอำนาจ และมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ (Participation and Collaboration) คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน เพราะการที่บุคคลมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพมากขึ้น

3. การบริหารตนเอง (Self-Managing) โดยโรงเรียนจะมีอิสระในการบริหารจัดการ คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง โดยมีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี ซึ่งหน่วยงานกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แล้วมอบความไว้วางใจให้หน่วยปฏิบัติ สถานศึกษาสามารถบริหารด้วยตนเอง ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายแนวทางด้วยวิธีการที่แตกต่างกันตามความพร้อมและสถานการณ์ของแต่ละโรงเรียน ที่เรียกว่าเอกภาพในนโยบาย แต่หลากหลายในวิธีปฏิบัติ

4. การตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) เป็นความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ที่ยึดหลักว่า ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีหน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและนโยบายของชาติแนวคิดหรือหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (ชเนศ ขำเกิด, 2545, น.148 - 151)

(4) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือหลักการจัดการบ้านเมืองที่ดี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 มีผลบังคับใช้ในหน่วยงานภาครัฐ ให้ดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 ประการ ดังนี้ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542, <http://motkms.mot.go.th>)

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกองค์กร ให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม รับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

2.1.3 ขอบข่ายงานสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าขอบข่ายงานสถานศึกษาของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายงานสถานศึกษาไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 34) กำหนดขอบข่ายงานสถานศึกษาไว้ 4 งาน คือ

1. งานบริหารวิชาการ
2. งานบริหารงบประมาณ
3. งานบริหารงานบุคคล
4. งานบริหารทั่วไป

มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา (2552, น. 5 – 7) กล่าวถึงขอบข่ายงานของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. งานแผนงานและประกันคุณภาพ (7 ภารกิจ 7 ตัวชี้วัด)
  - 1.1 การวางแผนพัฒนาโรงเรียน
  - 1.2 การจัดองค์กร
  - 1.3 การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.4 การจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน
  - 1.5 การคำนวณต้นทุนการผลิต
  - 1.6 การควบคุมภายใน
  - 1.7 การประเมินผลการดำเนินงานแผนงานและประกันคุณภาพ

2. งานวิชาการ (7 ภารกิจ 28 ตัวชี้วัด)
  - 2.1 การวางแผนงานวิชาการ
  - 2.2 การบริหารงานวิชาการ
  - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 2.4 การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
  - 2.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
  - 2.6 การแนะแนวการศึกษา
  - 2.7 การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ
3. งานกิจการนักเรียน (6 ภารกิจ 18 ตัวชี้วัด)
  - 3.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน
  - 3.2 การบริหารกิจการนักเรียน
  - 3.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยคุณธรรมจริยธรรม
  - 3.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
  - 3.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน
4. งานบุคคล (3 ภารกิจ 7 ตัวชี้วัด)
  - 4.1 การบริหารงานบุคคล
  - 4.2 การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษา
  - 4.3 การประเมินผลการดำเนินงานบุคคล
5. งานธุรการ (4 ภารกิจ 10 ตัวชี้วัด)
  - 5.1 การวางแผนงานธุรการ
  - 5.2 การบริหารงานธุรการ
  - 5.3 การบริหารงานสารบรรณ
  - 5.4 การประเมินผลการดำเนินงานธุรการ
6. งานการเงินและพัสดุ (4 ภารกิจ 12 ตัวชี้วัด)
  - 6.1 การบริหารการเงิน
  - 6.2 การบริหารการเงินและบัญชี
  - 6.3 การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
  - 6.4 การประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ

7. งานบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม (11 ภารกิจ 22 ตัวชี้วัด)
    - 7.1 การบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
    - 7.2 การบริการอาคารเรียน
    - 7.3 การบริการห้องเรียน
    - 7.4 การบริการห้องบริการ
    - 7.5 การบริการห้องพิเศษ
    - 7.6 การบริการอาคารประกอบ
    - 7.7 การให้บริการน้ำดื่ม
    - 7.8 การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
    - 7.9 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
    - 7.10 การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
    - 7.11 การประเมินผลการดำเนินงานบริการและอาคารสถานที่
  8. งานชุมชนและภาคีเครือข่าย (5 ภารกิจ 7 ตัวชี้วัด)
    - 8.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
    - 8.2 การให้บริการชุมชน
    - 8.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
    - 8.4 การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
    - 8.5 การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย
- สมิธ และคณะ (อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, น. 1)

กล่าวถึงขอบข่ายงานสถานศึกษาเรียงลำดับตามความสำคัญ โดยแยกงานออกเป็น 7 งาน คือ

1. งานวิชาการ
2. งานบริหารบุคลากร
3. งานบริหารกิจการนักเรียน
4. งานบริหารการเงิน
5. งานบริหารอาคารสถานที่
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน
7. งานบริหารทั่วไป

แรมเซเยอร์ และคณะ (อ้างถึงใน นิภัทรา สังข์มณี, 2548) ได้สรุปขอบข่ายงาน
สถานศึกษาไว้ 8 ประเภท คือ

1. งานวิชาการ
2. งานธุรการ การเงิน และบริหารต่างๆ ของสถานศึกษา
3. งานการเป็นผู้นำของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่
4. งานบริหารบุคลากร
5. งานอาคารสถานที่
6. งานจัดสรรรับ-ส่งนักเรียน
7. งานจัดระบบบริหารสถานศึกษาให้ถูกต้อง
8. งานปกครองดูแลนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าขอบข่ายงานสถานศึกษาของนักการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุป
ขอบข่ายงานสถานศึกษาได้เป็น 5 ข้อ ดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานบุคคล
3. งานการเงินและพัสดุ
4. งานกิจการนักเรียน
5. งานบริการและอาคารสถานที่

2.1.4 ภารกิจงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 163) กล่าวถึงขอบข่ายภารกิจ
งานวิชาการประกอบด้วย 6 งาน ได้แก่

1. งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. งานวิจัยในชั้นเรียน
3. งานจัดการเรียนการสอน
4. งานนิเทศภายใน
5. งานวัดผลและประเมินผล
6. งานประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข, น. 32) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุคค์กร
หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2.2 การนิเทศการศึกษา

2.2.1 ความหมายของการนิเทศ

การนิเทศ ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ว่า “Supervision” หมายถึง มองอย่างกว้างจากเบื้องสูงของผู้เชี่ยวชาญ จากภายนอกวงการหรือจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมให้บุคคลมีการแก้ไข ปรับปรุงให้มีการพัฒนาองงามยิ่งขึ้น

ดิ จันเกษม (อ้างถึงใน สายใจ ประยูรสุข, 2551, น.21 – 23) กล่าวถึง SUPERVISION ว่ามีความหมายโดยสรุป ดังนี้

S	: support	การสนับสนุน
	: share	การมีส่วนร่วม
	: service	การบริการ
U	: unity	ความสามัคคี
	: understanding	ความเข้าใจ
	: upgrading	การยกฐานะ
P	: planning	การวางแผน
	: promotion	การเลื่อนชั้น

	: problem - solving	การแก้ปัญหา
E	: education	การศึกษา
	: evaluation	การประเมินผล
	: experiment	การทดลอง
R	: research	การวิจัย
	: report	การรายงาน
	: record	การบันทึก
V	: visiting	การเยี่ยมชม
	: value	การรู้คุณค่า
	: virtue	การมีคุณธรรม
I	: improvement	การปรับปรุง
	: information	การให้ข่าวสาร
	: in-service training	การอบรม
S	: self-adjustment	การปรับตนเอง
	: self-confident	ความมั่นใจในตนเอง
	: self-responsibility	การรับผิดชอบตนเอง
I	: innovation	นวัตกรรม
	: intelligence	ความฉลาดรอบรู้
	: interest	ความสนใจ
O	: observation	การสังเกต
	: organization	การจัดรูปงาน
	: objective	การตั้งจุดประสงค์
N	: need	ความต้องการ
	: negotiation	การประนีประนอม
	: necessity	ความจำเป็น

สายใจ ประยูรสุข (2551, น.24) ได้กล่าวว่า การนิเทศนั้นเป็นการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำให้ผู้รับการนิเทศสามารถปฏิบัติ และพัฒนางาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มองรอบ ด้าน เข้าใจปัญหาหรือโครงสร้างของงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ทั้งหมด

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552, [http : // panchalee.wordpress.com](http://panchalee.wordpress.com)) กล่าวถึง ความหมาย ของคำว่า การนิเทศ (Supervision) แปลว่า การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง

จากความหมายของการนิเทศที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พอสรุปได้ว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำ หรือปรับปรุง พัฒนางานของผู้รับการนิเทศ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2.2.2 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การร่วมมือส่งเสริม แนะนำ ซึ่งเน้นในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (กรมวิชาการ, 2538, น.36)

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยมีการวางแผน ทั้งในเรื่องจุดประสงค์ หลักสูตร วิธีการสอนของครู การใช้สื่อการสอน สภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและผู้นิเทศให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่ผู้รับการนิเทศโดยใช้สื่อ เครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้รับการนิเทศสามารถปฏิบัติงาน ในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น (เน่งน้อย สารระชะ, 2548, น.15)

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การชี้แนะ แนะนำ การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน และให้ความร่วมมือในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลดีและบรรลุตาม วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา (สายใจ ประยูรสุข, 2551, น.20)

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา (กฤษดา สิมมะโน, 2552, น.9)

นอกจากนี้ อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552, [http : // panchalee.wordpress.com](http://panchalee.wordpress.com)) ศึกษาานิเทศก์ เชี่ยวชาญได้อย่างถึงนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

(1) สเปนเซอร์ส (Spears) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการ ที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่ เกี่ยวข้องกับการนี้ เป็นกระบวนการกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือ ครู เพื่อช่วยให้ครูได้ช่วยตนเองได้

(2) กูด (Good) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเป็นความพยายามของผู้ทำ หน้าที่นิเทศที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครู หรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพ ช่วยพัฒนา ความสามารถของครู

(3) แฮร์ริส (Harris) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง สิ่งที บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้ หรือ

เปลี่ยนแปลงปรับปรุงการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียน มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ

(4) มาคส์ และสทอปส์ (Marks and Stoops) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าคุณค่าของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และส่งผลสะท้อนไปถึงการพัฒนานักเรียนด้วย

(5) ชาญชัย อาจิณสมจาร ได้ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการสร้างสรรค์ ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวของเขาเองและสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

(6) สันต์ ธรรมบำรุง กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือ การแนะนำ การชี้แจง การบริการ การปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในการที่จะส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การชี้แนะ แนะนำ ปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกันและให้ความร่วมมือในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา มุ่งในการช่วยเหลือครูในการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (ชวนพิศ คาศสนิท, 2554, น.18)

ดังนั้น ความหมายของการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการช่วยเหลือ ชี้แนะ พัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานทุกด้าน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

2.2.3 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้องค์กร หรือหน่วยงานที่จัดให้มีการนิเทศการศึกษาทราบถึงสภาพปัจจุบันขององค์กรเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และสามารถแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาให้องค์กรมีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีผู้วิจัยทางการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา อาทิ

วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ (2540, น.10) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษาในระบบการศึกษาเนื่องจากเหตุผลดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยการนิเทศการศึกษาย่จะช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดในเรื่องการเรียนการสอน เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือนิเทศการศึกษาจากผู้อำนวยการ โดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง

4. การศึกษาของประเทศนั้นไม่อาจรักษามาตรฐานไว้ได้ จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยความมุ่งหมายของการนิเทศนั้น เป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนาครูทั้งด้านวิชาชีพ คือ ฝึกให้มีประสบการณ์ตรง เช่น การประชุมอบรมสัมมนา การทดลองหลักสูตรวิธีสอน และประสบการณ์โดยอ้อม เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ครูมีโอกาสพบปะทางวิชาการ เป็นต้น

2.2.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

มีนักการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2530 ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อรักษาและส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานด้านการศึกษาของโรงเรียน ในความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา

2. เพื่อแก้ปัญหา ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากรของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและนโยบายของกรมสามัญศึกษา

3. เพื่อปรับใช้หลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเสนอใช้หลักสูตรที่จำเป็น ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาพิเศษหรือหลักสูตรเฉพาะอย่างตามความจำเป็น

4. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์อันจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวตามบทบาท หน้าที่ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา

5. เพื่อให้คำปรึกษา และประสานงานทางวิชาการแก่เจ้าสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ

6. เพื่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับสำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดดำเนินโครงการและงานพัฒนาต่างๆ ที่มอบหมายไปยังเขตการศึกษาและจังหวัด

Abbot Linda Yager (1992, p.156) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ในผลงานของเขาว่า มีความมุ่งหมาย 6 ประการดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามให้แก่ครู ซึ่งได้แก่ การส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพ ส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้หรืองานที่สนใจ

2. เพื่อช่วยให้ครูได้รู้ถึงปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และค้นหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้น

3. เป็นการส่งเสริมแนะนำครูและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนักเรียน และผู้ปกครอง

4. เพื่อช่วยให้ครูได้คุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน

5. เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานในด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. เพื่อให้ครูได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้ถูกต้องตามจุดหมายที่วางไว้

กิตติมา ปรีดีดิลก (2532, น.264) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูกู้หาและรู้วิธีการทำงานด้วยตนเอง

2. เพื่อช่วยให้ครูกู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาของตนเอง โดยให้ครูกู้ว่าอะไรที่เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และจะแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

3. เพื่อช่วยให้ครูกู้สึกมั่นคงในอาชีพและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน

4. เพื่อช่วยให้ครูกู้คุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน

5. เพื่อช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียนและให้การสนับสนุนโรงเรียน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจถึงปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา

สาย ภาณรัตน์ (2527, น.30) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการนิเทศในลักษณะดังนี้

1. ช่วยให้เห็นและเข้าใจต่อแง่มุมในวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหน้าที่โดยเฉพาะของโรงเรียนที่จะดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น

2. ช่วยให้เห็นและเข้าใจความต้องการของเยาวชนและปัญหาต่างๆ ของเยาวชน และช่วยจัดสนองความต้องการของเยาวชนอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ช่วยสร้างครูให้มีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ ลักษณะผู้นำที่ดี คือ ช่วยส่งเสริมความสามัคคีและรู้จักการทำงานร่วมกับครู ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน รู้จักรับผิดชอบ ทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว

4. ช่วยเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและแข็งแรง และรวมหมู่ให้เป็นทีมที่ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยกัณฑ์และสติปัญญาอันสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์อันเดียวกัน

5. ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องกับความสามารถของครูแต่ละคน และมอบงานนั้น ๆ ให้ครูแต่ละคนและช่วยกันประคับประคองให้ครูนั้นใช้ความสามารถของตนปฏิบัติงานนั้นให้ก้าวหน้าอยู่เรื่อยๆ

6. ช่วยครูให้พัฒนาการสอนของตน สนับสนุนให้ครูได้พิจารณาวิธีสอนและกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้อยู่ว่าตรงไหนเข้มแข็งดีและตรงไหนเป็นส่วนอ่อน ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยอาจใช้ Check list หรือ Rating forms โดยอาศัยหลักเกณฑ์วิชาหลักการสอน การเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนอ การสร้างโครงการสอน การสร้างหน่วยแบบต่างๆ การทำและการใช้อุปกรณ์สอน ตลอดจนนวัตกรรมทัศนศึกษา

6.1 ไม่พยายามขัดแย้งความคิดเห็นที่ตนไม่นิยมให้ครูจำต้องรับ ไม่พยายามให้ครูต้องทำตามแบบที่ตนชอบ

6.2 หลีกเลี่ยงการกรอกคำแนะนำต่างๆ ในการปรับปรุงการสอนจนครูรับไม่ไหว

6.3 ช่วยฝึกครูใหม่ให้เข้าใจงานในโรงเรียนและงานอาชีพครู ครูใหม่แม้จะได้รับการฝึกอบรมทางวิชาการมาเป็นอย่างดี แต่ยังคงประสบการณ์ในงานธุรการต่างๆ การช่วยครูใหม่ อาจจะทำก่อนโรงเรียนเปิด ทั้งด้านธุรการและการปกครองชั้น รวมทั้งด้านสังคมและการทำงานร่วมกัน

7. ช่วยประเมินผลงานของครูโดยอาศัยความเจริญงอกงามของเด็กไปตามแนวทางที่ได้รับตกลงวางไว้

8. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักค้นหาจุดลำบากในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน และช่วยครูวางแผนการสอนให้เหมาะสม

9. ช่วยในการประชาสัมพันธ์ บอกเล่า และชี้แจงให้บุคคลในท้องถิ่นทราบถึงความเคลื่อนไหวของการศึกษาที่โรงเรียนในท้องถิ่นได้ดำเนินการไปแล้ว

10. ช่วยหยิบปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนที่ทางโรงเรียนไม่สามารถจะแก้ไขได้โดยลำพัง เสนอขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะแก้ปัญหาลงไป

11. ช่วยป้องกันครูให้พ้นจากการถูกใช้งานจนเกินขอบเขต และช่วยป้องกันครูจากการถูกตำหนิติเตียนหรือถูกลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม

Bigg and Justman (1971, p.3) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ข้อ

1. การส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ ได้แก่

1.1 การประชุมต่างๆ

1.2 การจัดอบรมแบบ Work shop สัมมนาปัญหาต่างๆ

1.3 การไปเยี่ยมชมศูนย์ทดลองต่างๆ

1.4 การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ในด้านวิชาการ

1.5 ทำการทดลองหลักสูตร หนังสือเรียน และวิธีสอน

1.6 ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา

2. การส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู ได้แก่
  - 2.1 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
  - 2.2 ส่งเสริมการทดลองกิจกรรมต่างๆ ที่ครูสนใจอยากจะทำ
  - 2.3 ปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพ
  - 2.4 ส่งเสริมให้ครูสนใจในกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมอาชีพครูภายในประเทศและของนานาชาติ
3. การปรับปรุงการสอนของครู ได้แก่
  - 3.1 การพิจารณาคัดเลือกครูที่มีความสามารถ และมีประสิทธิภาพเข้ามาทำการสอน
  - 3.2 การจัดงานและมอบหมายงานที่ถูกและตรงกับความสามารถของครูให้มีโอกาสได้สังเกตการสอน
  - 3.3 เปิดประชุม อบรม เพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการสอน
  - 3.4 ทำการสาธิตการสอนที่ดีแก่ครู
  - 3.5 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนครูและการสังเกตการณ์สอนระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ
4. การส่งเสริมแนะนำครู และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาคม ได้แก่ ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในประชาคมของตน
  - 4.1 ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสร่วมกิจกรรมต่างๆ ของประชาคม
  - 4.2 ส่งเสริมให้มีสมาคมครูผู้ปกครองขึ้นในโรงเรียน
  - 4.3 ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ในการแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษา
  - 4.4 ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจกิจกรรมของโรงเรียน
  - 4.5 จัดทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์ประชาคม
  - 4.6 ส่งเสริมให้ครูรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการนำประชาคมนั้นๆ

หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศ ดังนี้

  1. เพื่อช่วยครูให้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรและให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
  2. เพื่อช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา ทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
  3. เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น

4. เพื่อรักษาและควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ

5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรมเจ้าสังกัดหรือกระทรวง ตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ

2.2.5 หลักการนิเทศการศึกษา

ชารี มณีสรี (2534, น.27-29) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้นการประสานงาน แนะนำให้เกิดความเจริญของงานแก่ครูโดยทั่วไป ซึ่งอาจจะทำได้โดยจัดให้มีฝ่ายฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้ทราบหลักวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน พัฒนาเจตคติในการทำงานให้อยู่ในเกณฑ์ดี และปรับปรุงแบบประมวลการเรียนการสอน โครงการสอน ทั้งจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอันเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน จัดทำอุปกรณ์การสอนชนิดต่างๆ ทั้งที่ทำได้ในโรงเรียนและท้องถิ่น ให้ความเข้าใจเทคนิคการประเมินผลชนิดต่างๆ สรุปผลการจัดและวางแผนช่วยเหลือ

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ถือว่าครูใหญ่เป็นผู้นำทางการศึกษาด้านวิชาการมากกว่าที่จะเป็นโดยตำแหน่ง การนิเทศยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ครูได้ใช้ความสามารถเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของเด็กให้เกิดโอกาสให้ครูมีอิสระ กระตุ้นให้มีความคิด ริเริ่ม มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายการนิเทศ ช่วยให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ คือการช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์ ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการบังคับการปฏิบัติไม่ชัดเจน การประเมินค่า เข้มงวดตรวจตรา จัดมาตรฐานและพิธีรีตอง การนิเทศยังสร้างบรรยากาศให้ครูได้พยายามคิดหาวิธีทำงานใหม่ และการคิดสร้างสรรค์ หากเขามีความรู้สึกมั่นคงพอ การนิเทศต้องปล่อยให้ครูได้คิดสร้างสรรค์ ตามสติปัญญาของแต่ละคน

4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน และถือว่าการนิเทศเกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตร การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาหลักสูตร

5. การนิเทศ คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์และยอมรับนับถือบุคคลอื่น เห็นอกเห็นใจคนอื่น ตรงไปตรงมาและหาโอกาสให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ เพื่อสร้างมิตรไมตรีกับผู้อื่น

6. การนิเทศมุ่งส่งเสริม บำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครูให้สูงขึ้นซึ่งช่วยให้การสอนดีตามไปด้วย การนิเทศไม่ขอร้องให้ครูทำในสิ่งที่แม้แต่ตัวเองก็ไม่ปรารถนาจะทำ

7. การนิเทศมุ่งจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะในชนบท ด้วยการศึกษและการวางแผนเพื่อทราบทราบความต้องการและปัญหาในชุมชนชนบท ช่วยเหลือเร่งเร้าครูให้สำรวจแหล่งใช้ทรัพยากรในชนบทให้เกิดประโยชน์ ร่วมมือกับผู้นำในชนบท ในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนและช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับสภาพชนบท ปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมกับเด็กชนบท ทั้งส่งเสริมให้ครูแสดงกิจกรรมต่างๆ เช่น การสาธิตทางการเกษตรสัปดาห์ศิลปวัฒนธรรม การอยู่ค่ายพักแรม และการทัศนศึกษา เป็นต้น

8. การนิเทศการศึกษาจะต้องใช้เครื่องมือในการนิเทศ

9. การนิเทศการศึกษาต้องเกิดจากสภาพปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่

10. การนิเทศการศึกษาจะต้องมีการประเมินผลได้ด้วยตนเอง

Wiles (1991, p.35 – 36) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ต้องให้ความสำคัญกับครูทุกคน กระทำให้เห็นว่าการความช่วยเหลือจากเขา

2. ชี้ให้เห็นว่าแผนงานโครงการต่างๆ จะสำเร็จลงได้ต้องเกิดจากการทำงานเป็นทีม

3. พยายามหาโอกาสพบปะสังสรรค์ และทำตัวเป็นกันเองกับครูโดยสม่ำเสมอ

4. เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. ทำตัวเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป

6. ปรึกษาหารือกับหมู่คณะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

7. พิจารณาสภาพที่เป็นปัญหาของสมาชิก อาจจะซักถามหรือให้คณะครูเสนอปัญหา

ที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน

8. ทำตัวให้กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาเพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานกับหมู่คณะ

9. เป็นผู้นำในการประสานงาน และช่วยเหลือทางวิชาการ

10. จงฟังมากกว่าพูด

11. การปฏิบัติงานเริ่มด้วยปัญหาของสมาชิก

12. วางแผนการปฏิบัติงานของหมู่คณะไว้เสมอ

13. ตำแหน่งหน้าที่ไม่ทำให้ศึกษานิเทศก์ต้องเปลี่ยนพฤติกรรม และอุปสรรคด้าน

หมู่คณะในเรื่องความเป็นมิตรไมตรี

14. ส่งเสริมความสามารถด้านต่างๆ ของครูอาวุโสให้เกิดประโยชน์ในการนิเทศ

มากที่สุด

15. ตัดสินใจแน่วแน่ทันต่อเหตุการณ์

16. เอาใจใส่ต่องานในหน้าที่เป็นอย่างดี

17. สำรองและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

18. เอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพของสมาชิก

19. มีความรับผิดชอบ และปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ

หลักการนิเทศการศึกษา เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูในการปรับปรุงการนิเทศการสอนให้ดียิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับความต้องการของการของกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน การนิเทศการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้นั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ

จากหลักการนิเทศข้างต้น ทำให้สามารถประมวลหลักการนิเทศการศึกษาที่ดีที่สุดดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร การบริหารนอกจากจะให้บริการในสิ่งต่างๆ แล้วยังจัดให้มีอาคารและเครื่องมือต่างๆ อีกด้วย เหล่านี้ คือส่วนหนึ่งของสภาพการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสถานการณดังกล่าว ถึงแม้ว่าการนิเทศการศึกษาจะเป็นงานที่อยู่ภายใต้ขอบข่ายของการบริหาร แต่ถือกันว่าเป็นส่วนสำคัญของการบริหาร การนิเทศการศึกษากับการบริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและมีหน้าที่เหมือนกัน นั่นคือการสร้างสมรรถภาพที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการศึกษาและคงไว้ซึ่งระดับความมีประสิทธิภาพของสิ่งดังกล่าว ประสิทธิภาพของการเรียนเป็นเป้าหมายพื้นฐานของการนิเทศแต่จะขาดการบริหารเสียไม่ได้ จึงเป็นการยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความรู้ เช่น การอำนวยความสะดวกในการสอนให้มีประสิทธิผลการจัดงบประมาณจัดหาอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอน การจัดครู อาจารย์เข้าสอนในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน การบำรุงขวัญและกำลังใจของบุคลากรผู้ร่วมงาน การติดตามและประเมินผล เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การบริหารมีบทบาทในการจัดดำเนินการ การใช้อำนาจและการตัดสินใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการศึกษา ส่วนการนิเทศเป็นการทำบทบาททางด้านการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของการเรียน คือคุณภาพของนักเรียน โดยกระบวนการปรับปรุงคุณภาพครู คุณภาพของสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน การติดตามประเมินผล การกระตุ้น ส่งเสริมจากผู้บริหารให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาอาชีพครูให้ดีขึ้น

2. การนิเทศการศึกษาที่ดีควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา หมายความว่า นโยบาย แผน ค่านิยม และความหมายของการนิเทศการศึกษาควรกำหนดโดยแนวทางของปรัชญา หรือวิถีชีวิตในสังคม ซึ่งจะทำให้การศึกษาแก่บุคคลในสังคมนั้น จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบาย และแผน จะได้รับการตรวจสอบอย่างพินิจพิเคราะห์ และความพอใจของชุมชน สิ่งเหล่านี้ต้องสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาการของโลกและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่เราใช้วิธีการทางปรัชญา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการทางตรรกวิทยาและความคิดอย่างพินิจพิเคราะห์

3. การนิเทศการศึกษาที่ดีควรเป็นวิทยาศาสตร์ หมายความว่า กิจกรรม แผน วิธีการและเทคนิคต่างๆ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษาควรเน้นในเรื่องการทดลอง การสังเกต การวินิจฉัย และความเชื่อถือได้ ใช้การค้นพบทางวิจัย ข้อทดสอบมาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติ จะมีการตรวจสอบถึงความเที่ยงตรงของข้อมูล การนิเทศการศึกษาจะเริ่มต้นด้วย การให้ได้ว่าซึ่งความสมบูรณ์ ความถูกต้องของความเป็น ไปของโรงเรียน อุปกรณ์การสอน และเทคโนโลยีทางการสอน

4. การนิเทศการศึกษาที่ดีควรเป็นประชาธิปไตย การนิเทศการศึกษาควรเป็นเรื่องของความร่วมมือ ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะทำประโยชน์ให้ได้ สิทธิในการร่วมมือในการเลือกอุปกรณ์และวิธีการสอนเป็นสิทธิของครูทุกคน การช่วยตัดสินใจในเส้นทางของการเรียนการสอน ย่อมเป็นสิทธิของครูทุกคน การนิเทศการศึกษาในสมัยใหม่ เคารพในตัวของแต่ละคน และบุคลิกภาพของนักเรียนตลอดจนครูและเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาอื่นๆ และยอมรับในเรื่องความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของเขาทั้งหลาย การนิเทศการศึกษาแบบประชาธิปไตยให้โอกาสอย่างเต็มที่ในการอภิปราย การแสดงทัศนะและความคิดเห็นอย่างเสรี การให้ทุกคนมีส่วนร่วมและทำประโยชน์ต่อการปรับปรุงสถานการณ์และกระบวนการทางการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาที่ดีย่อมมีความมั่นใจในคุณค่าและศักดิ์ศรีของงานที่ทำ และพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเขา

5. การนิเทศการศึกษาที่ดีควรเป็นการสร้างสรรค์การนิเทศการศึกษาที่ดีควรส่งเสริมให้ทุกคนแสดงออกได้อย่างเสรี โดยการเข้ามีส่วนร่วมในการอภิปรายเพื่อการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การให้คำแนะนำสร้างวิธีการใหม่เพื่อการประดิษฐ์ และการผลิตสิ่งใหม่ๆ สิ่งดังกล่าวทั้งหมดมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนา และความก้าวหน้า แนวทางของชีวิตตามระบอบประชาธิปไตยให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น การนิเทศการศึกษาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และได้รับคุณประโยชน์จากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม การเข้าร่วมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่ซ้ำแต่ในระยะเวลาภาวะผู้นำที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์จะประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ในแนวทางแห่งชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย

6. การนิเทศการศึกษาที่ดีควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า หมายความว่า การนิเทศการศึกษาที่ดีจะเล็งไปที่การส่งเสริมความเจริญงอกงามของนักเรียนและครู โดยให้นักเรียนและครูได้ปรับปรุงสังคมอีกต่อหนึ่ง การนิเทศการศึกษาศูนย์ใหม่ต้องเข้าถึงการเรียนการสอนในชั้นเรียนการนิเทศการศึกษาไม่ใช่วิธีการพยากรณ์เหตุการณ์ในห้องเรียนอย่างผิวเผิน เป็นวิธีการที่กว้างไกลกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียน นอกจากนี้ควรจะได้ส่งเสริมภาวะผู้นำที่จะก่อให้เกิดการต่อเนื่องด้วยกับแผน นโยบาย และกระบวนการทางการศึกษา ตลอดจนการปฏิบัติงานที่ราบรื่น นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

7. การนิเทศการศึกษาที่ดีควรเป็นวิชาชีพการนิเทศการศึกษาถือเป็นการบริการอย่างหนึ่งก็เหมือนกับวิชาชีพอื่นๆ ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลตัวเองอยู่เสมอ ในด้านเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้ยังควรประเมินแผน วิธีการและบุคลากร เพื่อที่จะได้พัฒนามาตรฐานและความรู้พิเศษ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ การประเมินผล ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพยากรณ์และการพัฒนาเท่านั้น แมคเนินเนีย (Mcnerney) ได้กล่าวว่า “ผลจากการประเมินควรนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเจริญงอกงามมากกว่าจะเป็นแนวความคิดในการจับผิด”

2.3 การจัดการงานนิเทศการสอนในโรงเรียน

2.3.1 ความหมายของการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอน เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม พัฒนาครูในด้าน การจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครู พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นโดยตรงกับผู้เรียน (กฤษดา สิมมะโน, 2552, น.10)

แฮริส (อ้างถึงใน อามีเนาะ มามู, 2543, น.11-13) การนิเทศการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่บุคลากรใน โรงเรียนกระทำกับครูและสิ่งต่างๆ ในอันที่จะธำรงรักษาหรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงเรียนในวิถีต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสอนของครูที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียน

การนิเทศการสอน เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ในการปรับปรุงพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นที่จะส่งเสริมต่อการเรียนของนักเรียน (อามีเนาะ มามู, 2543, น.13)

การนิเทศการสอน หมายถึง ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมกันแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2.3.2 ความจำเป็นของการนิเทศการสอน

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (อ้างถึงใน อามีเนาะ มามู, 2543, น.14) กล่าวถึง ความจำเป็นของการนิเทศการสอน มีดังนี้

1. โรงเรียนแต่ละแห่งมีสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในห้องเรียน การจัดการนิเทศการสอนกันเองภายในโรงเรียนย่อมสามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการได้อย่างถูกต้องกว่าการนิเทศจากบุคคลภายนอกการสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

2. โรงเรียนมีจำนวนมากขึ้น ศิษยานิเทศก์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถดำเนินการนิเทศได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3. ครูมีจำนวนมากขึ้น มีคุณวุฒิสูงขึ้น มีความรู้และทักษะเฉพาะสาขาแตกต่างกัน ย่อมสามารถใช้ความรู้และทักษะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกันได้ดี

ชารี มณีสรี (อ้างถึงใน อามีเนาะ มามู, 2543, น.14) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการจัดให้มีการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาหลัก คือ การนิเทศจากภายนอกไม่ทั่วถึง

2. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน

3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยประสานการนิเทศภายในและภายนอกนิเทศโรงเรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยร่วม

4. ปรับปรุงงานวิชาการ ซึ่งสภาพแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน คนภายในย่อมจะรู้ปัญหาดีที่สุด จะทำให้การพัฒนาการนิเทศภายในเป็นไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

5. การยอมรับบุคคลที่จะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าคนจะต้องให้ผู้อื่นยอมรับ ซึ่งการยอมรับนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการนิเทศภายใน

6. ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ สภาพการสอนที่เปลี่ยนไป คือ อุปกรณ์การสอน การประเมินและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการนิเทศการสอนในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากศึกษานิเทศก์ของแต่ละพื้นที่การศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนโรงเรียน ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนของครูในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ผู้บริหาร ครูผู้นิเทศ และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องร่วมกันจัดการเรียนการสอนที่ดี สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนในปัจจุบัน โดยอาศัยการนิเทศมาแก้ไขปรับปรุง พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

2.3.3 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา ช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลและยังเสริมความ มั่นคงในวิชาชีพครู สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูเพื่อจะได้ร่วมกันพัฒนานักเรียนให้มีการพัฒนา ตามความมุ่งหมายของการศึกษา (เน่งน้อย สารสะ, 2548, น.19)

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน เป็นการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน (กฤษดา สิมมะโน, 2552, น.11)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป, น.8) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ ดังนี้

1. เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู

1.1 การนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอนเพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการสอนของตน

1.2 การนิเทศการสอน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการสอน

1.3 การนิเทศการสอนช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

2.1 เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน

2.2 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน

3. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน

4. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

ชุมศักดิ์ อินทรักษ์ (อ้างถึงใน อามีเนาะ มามู, 2543, น.14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของ การบริหารและการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียน

2. เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตรในแต่ละ ระดับชั้น สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3. เพื่อพัฒนาบุคลากรโดยการประชุม อบรม สัมมนา และปฏิบัติการเพิ่มพูน ความรู้และทักษะอยู่เสมอ

4. เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน เห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา

5. เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน การปรับตัวของครูผู้สอนและนักเรียน เช่น การทำศึกษารายกรณีสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา จัดการแนะแนวในโรงเรียน อบรมควบคุมความประพฤติ จัดบรรยากาศทางการเรียน เป็นต้น

6. เพื่อแบ่งเบาภาระ ความรับผิดชอบร่วมกันและทำหน้าที่แทนกันได้

7. เพื่อแนะนำครูอาจารย์ใหม่ และการจัดการประชุมพิเศษ ครู อาจารย์ ในการเริ่มต้นเปิดเรียนเพื่อตกลงทำความเข้าใจ ทบทวนนโยบายการดำเนินงานหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาทั้งงานหลักงานสนับสนุน

8. เพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือผู้ปกครองเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

9. เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ คุณภาพของนักเรียน โดยเน้นกระบวนการให้มากกว่าเนื้อหาจากการกวดขันแต่เพียงผู้เรียนฝ่ายเดียวเป็นการเน้นทั้งระบบของการบริหารและการนิเทศภายใน โรงเรียน

การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะปรับปรุง และพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพโดยมุ่งที่พฤติกรรมการสอนของครูที่จะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน (อามีเนาะ มามู, 2543, น.14)

ดังนั้นจุดมุ่งหมายหลักของการนิเทศการสอนเป็นไปเพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติงานสอนของครูผู้สอน เพื่อกระตุ้นให้ครูได้ตระหนักถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนของคนที่ด้านที่เป็นปัญหา ต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไข และด้านที่ดีซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และส่งผลให้โรงเรียนมีนักเรียนที่มีคุณภาพ โรงเรียนมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.3.4 หลักการนิเทศการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, น.24 – 25) ได้กล่าวว่า หลักการนิเทศการสอน คือ มุ่งพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น นั่นคือ พฤติกรรมของครูมีผลต่อพฤติกรรมนักเรียน หากครูได้แสดงถึงความรู้ ความสามารถ และมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมแล้ว คุณภาพของนักเรียนก็จะดีควบคู่ไปด้วย

สาลินี เลิศอักษร (อ้างถึงใน กฤษดา สิมมะโน, 2552, น.11) ได้สรุปหลักการนิเทศการสอน ไว้ดังนี้

1. การนิเทศควรเริ่มด้วยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นที่แท้จริง
2. แสวงหาแนวทางปัญหา และวางแผนในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม
3. การดำเนินงานทุกขั้นตอน ต้องเป็นไปในการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง
4. บรรยากาศการดำเนินงานร่วมกัน เป็นไปในลักษณะของการยอมรับความคิดเห็น ความสามารถและบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน

กฤษดา สิมมะโน (2552, น.11) หลักการนิเทศการสอนมุ่งพัฒนาครูเพื่อให้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียน

2.3.5 กระบวนการนิเทศการสอน

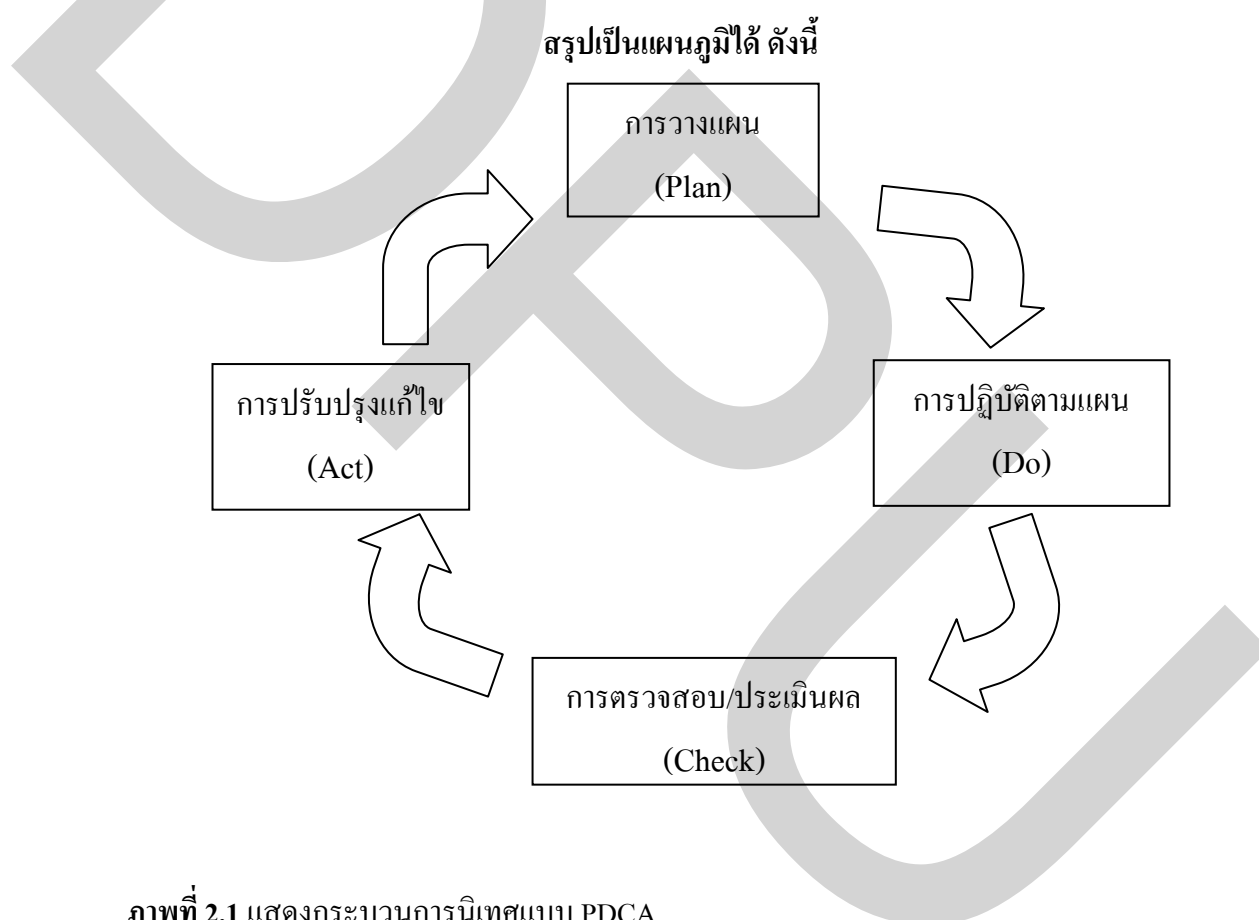
กระบวนการนิเทศการสอน มีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอไว้ ดังนี้

แฮริส (อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิถีกุล, 2552, <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision/>) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางโปรแกรมงาน
2. ขั้นการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละขั้น การมอบหมายงาน ประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่ โครงสร้างขององค์กร และการพัฒนานโยบาย
3. ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าใจให้มีกำลังใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ๆ การสาธิต การจูงใจ การให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้น ส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน
4. ขั้นการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาส การตำหนิ การไล่ออก และการบังคับให้กระทำตาม
5. ขั้นประเมินผล (Appraising) ได้แก่ การตัดสินใจการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผล การปฏิบัติงานกิจกรรมที่สำคัญ คือ พิจารณาผลงานในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด และวัดผลด้วยการประเมินอย่างมีแบบแผน มีความเที่ยงตรง ทั้งนี้ควรมีการวิจัยด้วย

กระบวนการนิเทศโดยใช้วงจรของเดมมิง (Circle Demming Cycle) การนำวงจรเดมมิง หรือโดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า P-D-C-A มาใช้ในการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (P – Plan)
2. การปฏิบัติตามแผน (D – Do)
3. การตรวจสอบ/ประเมินผล (C – Check)
4. การปรับปรุงแก้ไข (A – Act)

ภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการนิเทศแบบ PDCA

จากแผนภูมิจากกระบวนการ PDCA แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1. การวางแผน (P-Plan)
  - 1.1 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ
  - 1.2 การกำหนดจุดพัฒนาการนิเทศ
  - 1.3 การจัดทำแผนการนิเทศ
  - 1.4 การจัดทำโครงการนิเทศ

2. การปฏิบัติงานตามแผน (D-Do)
  - 2.1 การปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผน/โครงการ
  - 2.2 การกำกับติดตาม
  - 2.3 การควบคุมคุณภาพ
  - 2.4 การรายงานความก้าวหน้า
  - 2.5 การประเมินความสำเร็จเป็นระยะ ๆ
3. การตรวจสอบและประเมินผล (C-Check)
  - 3.1 กำหนดกรอบการประเมิน
  - 3.2 จัดทำ/สร้างเครื่องมือประเมิน
  - 3.3 เก็บรวบรวมข้อมูล
  - 3.4 วิเคราะห์ข้อมูล
  - 3.5 สรุปผลการประเมิน
4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A-Act)
  - 4.1 จัดทำรายงานผลการนิเทศ
  - 4.2 นำเสนอผลการนิเทศและเผยแพร่
  - 4.3 พัฒนาต่อเนื่อง

กระบวนการนิเทศของสังกัด อุทรานันท์ (2530) ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย 5 ขั้นตอน เรียกว่า “PIDRE” ดังนี้

1. การวางแผน (P-Planning) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะทำการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้น

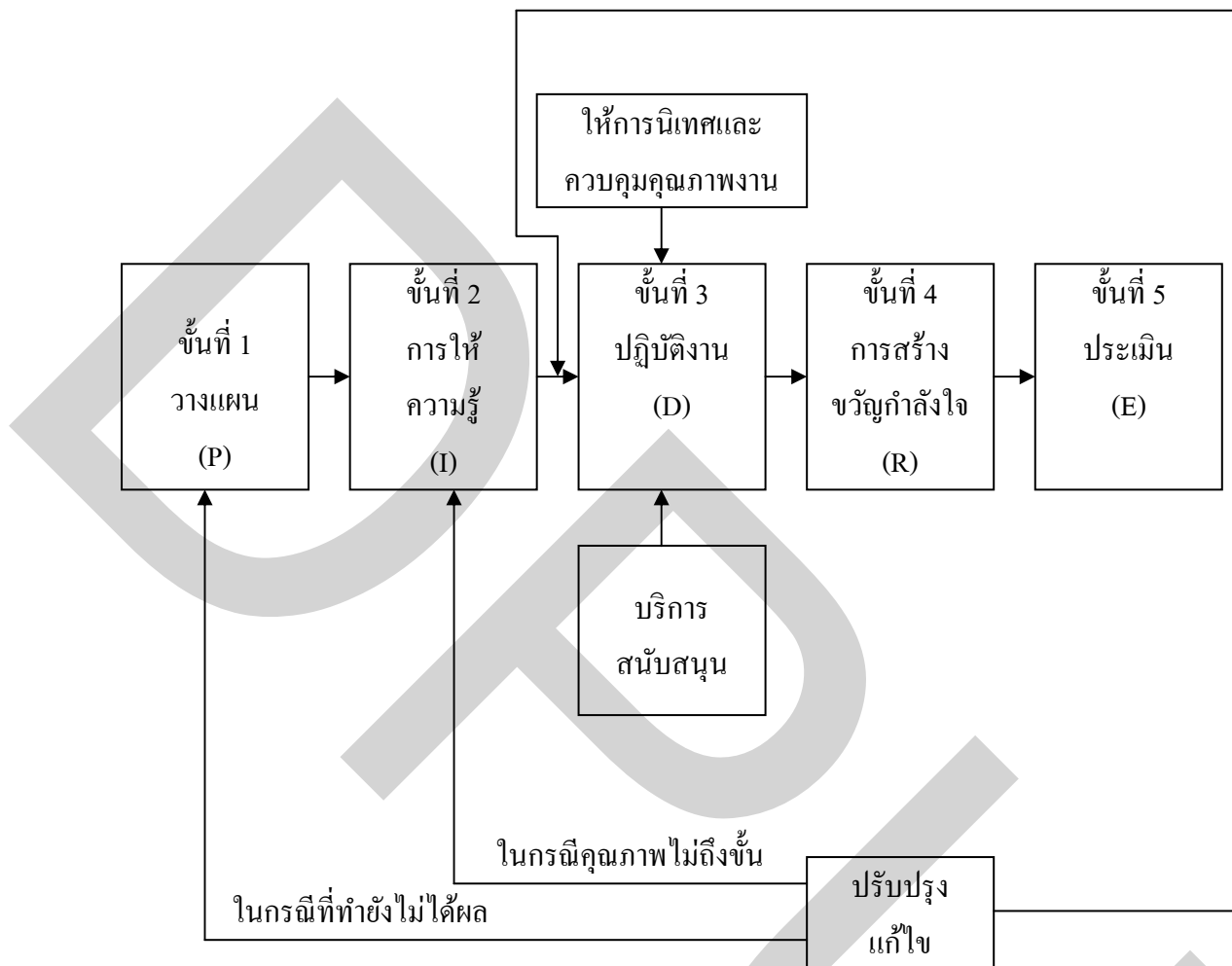
2. ให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (I-Informing) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าต้องอาศัยความรู้ ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะดำเนินการอย่างไรให้ผลงานออกมามีคุณภาพ ขั้นตอนนี้จำเป็นทุกครั้งสำหรับเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และเมื่อมีความจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังเป็นไปไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3. การดำเนินการนิเทศ (D-Doing) ประกอบด้วยการปฏิบัติงาน 3 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (ครู) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ (ผู้นิเทศ) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ (ผู้บริหาร)

4. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (R-Reinforcing) เป็นขั้นตอนของการเสริมแรงของผู้บริหาร ซึ่งให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานขั้นนี้อาจดำเนินไปพร้อมๆ กับผู้รับการนิเทศที่กำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นแล้วก็ได้

5. การประเมินผลการนิเทศ (E-Evaluating) เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศนำผลการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรือมีอุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผล สมควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขอาจทำได้โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ปฏิบัติใหม่อีกครั้ง ในกรณีที่ผลงานยังไม่ถึงขั้นน่าพอใจ หรือได้ดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งหมดไปแล้ว ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องการ สมควรที่จะต้องวางแผนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดที่ควรพัฒนาหลังใช้นวัตกรรมด้านการเรียนรู้เข้ามา
นิเทศ

กระบวนการนิเทศแบบ PIDRE สรุปลงเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2 แสดงกระบวนการนิเทศแบบ PIDRE

2.3.6 ภาระงาน และขอบข่ายการนิเทศการสอน

แฮริส (อ้างถึงใน สายใจ ประยูรสุข, 2551, น.61) ได้เสนอขอบข่ายของการนิเทศไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร คือ การออกแบบหรือปรับปรุงหลักสูตรไปใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ บุคลากร เวลา สถานที่ และเทคนิควิธีสอนต่างๆ รวมทั้งการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรการจัดทำ มาตรฐานทางวิชาการ การพัฒนาแผนการสอน

2. การจัดระบบการเรียนการสอน คือ การจัดทำแผนงานเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคลากร สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ขอบข่ายของงานนี้ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน การจัดตารางสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดครูเข้าสอน

3. การบริหารบุคลากร คือ การสรรหา การคัดเลือก การมอบหมายงาน ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของบุคลากร

4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การวางแผนการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบต่างๆ และการพัฒนาคุณภาพของเครื่องใช้ต่างๆ ให้เหมาะสม

5. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ คือ การตรวจ และการเลือกอุปกรณ์การสอนที่นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอน

6. การศึกษา อบรมครูประจำการ คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความก้าวหน้า และเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น

7. การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และความเข้าใจในการปฏิบัติงานของครูใหม่

8. การจัดบริการพิเศษแก่ครู คือ การจัดบริการแก่ครู เพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายหลักของการสอนในโรงเรียน

9. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้การเรียนการสอนเป็นสื่อ เช่น การให้ข่าวสาร การขอความร่วมมือ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งต่างๆ

10. การประเมินผลการสอน การวางแผนจัดระบบประเมินผล การปฏิบัติกิจกรรมในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ไว้ดังนี้

1. ศึกษา ทำความเข้าใจหลักการ วิธีการนิเทศภายในให้ชัดเจน
2. สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู เพื่อการยอมรับซึ่งกันและกัน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานและครูที่มีความเหมาะสมเป็นคณะกรรมการ

4. วางแผนการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการวางแผน การสร้างสื่อเครื่องมือการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ

5. จัดให้มีเครื่องมือ วัสดุ เอกสารที่จำเป็นในการนิเทศให้พร้อมที่จะใช้อย่างเพียงพอ
6. ดำเนินการนิเทศตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ โดยจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้ชัดเจน
7. เลือกใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ
8. เยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการณ์สอนเพื่อทราบปัญหาและพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
9. จัดให้มีการประเมินผลการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและพัฒนาการเรียนการสอน
10. จัดทำแฟ้มข้อมูลและรวบรวมผลการนิเทศและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากกระบวนการนิเทศการสอน ภาระงานขอบข่ายการนิเทศการสอนที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการวิจัยเรื่องการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ดังนี้
  1. การวางแผนการจัดการนิเทศการสอน หมายถึง การประชุม ปรึกษาหารือเกี่ยวกับ
    - 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการงานนิเทศการสอน
    - 1.2 การกำหนดบุคลากรดำเนินงานในหน้าที่ต่างๆ
    - 1.3 การกำหนดแนวทางการจัดการงานนิเทศการสอน
    - 1.4 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน
    - 1.5 การจัดทำตารางการปฏิบัติงาน
    - 1.6 การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เอกสาร สื่อ นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานนิเทศการสอน
  2. การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ หมายถึง
    - 2.1 การให้ความรู้ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวทางการจัดการและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน และกำหนดการนิเทศแก่ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในฐานะผู้นิเทศ และครูผู้สอนในฐานะผู้รับการนิเทศ
    - 2.2 การให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในฐานะผู้นิเทศเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศ
  3. การดำเนินการตามแผนการจัดการนิเทศการสอน หมายถึง การปฏิบัติตามแผนการจัดการนิเทศการสอนที่กำหนดไว้ ดังนี้
    - 3.1 ผู้บริหารในฐานะผู้สนับสนุน ดำเนินการให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมหาแนวทางแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินการจัดการนิเทศการสอน

3.2 ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในฐานะผู้นิเทศ และครูผู้สอน ในฐานะผู้รับการนิเทศ เข้านิเทศและเข้ารับการนิเทศตามวัน และเวลาที่กำหนดไว้ในตารางการนิเทศการสอน

4. การประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน หมายถึง

4.1 ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในฐานะ ผู้นิเทศ เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องในการจัดการงานนิเทศการสอน

4.2 ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในฐานะผู้นิเทศเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอน

4.3 สรุปผลการประเมิน

4.4 แจกผลการประเมินให้ผู้บริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

ทราบ

5. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการนิเทศการสอน หมายถึง

5.1 ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ นำผลการประเมินไปแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานนิเทศการสอน

5.2 ครูผู้สอน ในฐานะผู้รับการนิเทศ นำผลการประเมินไปแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2.3.7 บทบาทของบุคลากรในการจัดการงานนิเทศการสอน

การนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียน เป็นการดำเนินงานที่ต้องมีการประสานงานกันระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ บุคคลทั้ง 3 ฝ่ายนี้จะต้องยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน ดังนี้ (สายใจ ประยูรสุข, 2551, น.53 – 54)

1. บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารในฐานะผู้นำและเป็นผู้บริหารของหน่วยงานต้องแสดงบทบาท ดังนี้

- (1) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในอย่างจริงจังและจริงใจ
- (2) ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครูทุกโอกาส
- (3) ให้คำแนะนำชี้แหล่งวิชาการให้แก่ครู
- (4) บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุกๆ ด้าน
- (5) ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
- (6) สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของ พิมพีใจ นิสาวพัฒนานันท์ (2532) พบว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทดังนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานด้านส่งเสริม การปฏิบัติงานและความช่วยเหลือในการทำงานของครูเป็นคณะไม่ใช่ต่างคนต่างทำ ส่งเสริมให้ครู รักงานวิชา การทำงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เคารพหลักการและเหตุผลและช่วยเหลือให้ครู ปฏิบัติงานได้สะดวก มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ มีเวลาปฏิบัติงานและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) กำหนดวิธีการหาข้อมูล ศึกษาปัญหาและข้อบกพร่องตลอดจนอุปสรรคต่างๆ ของ งานวิชาการในโรงเรียน เช่น เยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน ปรึกษาหารือกับครูเป็นรายบุคคล และคณะ จัดให้มีการประเมินผลงานทางวิชาการของโรงเรียน ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงาน วิชาการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง กรรมการศึกษาของโรงเรียน ผู้นำในท้องถิ่น

(3) กำหนดวิธีการกิจกรรมการนิเทศภายใน เช่น ปฐมนิเทศครูใหม่ให้เข้าใจในวิธีทำงาน นโยบายของโรงเรียนด้วยการแนะนำชี้แจงหรือจัดพี่เลี้ยงให้ จัดครูที่มีประสบการณ์สาธิตการสอน จัดประชุมครูเกี่ยวกับงานวิชาการระดับชั้น และกลุ่มประสบการณ์เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาการเรียน การสอน การวางโครงการเฉพาะเรื่อง จัดให้มีการอบรมครูเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดทำ กำหนดการสอน การสัมมนาทางวิชาการเพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน จัดให้ครู มีเอกสารทางวิชาการ เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือประกอบการค้นคว้าจัดไว้มุมใดมุมหนึ่ง ของห้องสมุดหรือห้องพักครูเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครู ส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูทดลองสอน และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จัดให้มีการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนหรือชมการเรียนการสอนในโรงเรียน อื่น ทำให้เกิดแนวความคิดในการปรับปรุงการเรียนการสอน จัดให้ครูเลือกวัสดุและจัดหาสื่อ การสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ ประเมินตัวเอง เพื่อให้ครู รับผิดชอบต่อผลงานที่จะปฏิบัติและมีการพัฒนาวิธีการสอน โดยการ ให้ครูบันทึกกิจกรรมการสอน และปฏิบัติงาน และมีแบบประเมินผลการปฏิบัติงานของครูด้วยตนเอง

2. บทบาทของผู้นิเทศ

ผู้นิเทศหรือผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ครูวิชาการหรือครูคนใดคนหนึ่งในโรงเรียน ที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งคณะครูเต็มใจและคัดเลือกให้เป็นผู้นิเทศ มีดังนี้

- (1) ประชุมวางแผนร่วมกับเพื่อนครู เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ครูกำลังเผชิญอยู่
- (2) ร่วมกับเพื่อนครูวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา
- (3) ช่วยเหลือเพื่อนครูในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน
- (4) ช่วยเหลือเพื่อนครูในการประเมินผลนักเรียน

- (5) ช่วยให้เพื่อนครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน
- (6) ร่วมกับผู้บริหารและเพื่อนครูประเมินผลการปฏิบัติงาน
- (7) ร่วมกับผู้บริหารหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไขจากผลการปฏิบัติงาน

เพื่อปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพ

ดังนั้น ลักษณะพื้นฐานของผู้นิเทศที่ควรจะมีอยู่ในตัว อย่างน้อย 3 ประการคือ

(1) **พื้นความรู้** ซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีความเข้าใจหน้าที่ของครูผู้สอนเข้าใจบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในงานการนิเทศการศึกษา รวมทั้งพื้นฐานของความรู้ในเรื่องของการพัฒนาคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยผู้ใหญ่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับงานอาชีพครู

(2) **ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills)** ผู้นิเทศจะต้องทราบว่า มีพฤติกรรมของการนิเทศในลักษณะใดบ้างที่จะมีผลต่อครูผู้สอนแต่ละคนหรือเป็นกลุ่มมากที่สุด

(3) **ทักษะเฉพาะ (Technical Skills)** ในกรณีนี้ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะเฉพาะในด้าน การสังเกต (Observing) การวางแผน (Planning) การประเมินผล (Assessing) และการประเมินผล ภายหลังการปรับปรุงการสอน

3. บทบาทของผู้รับการนิเทศ

ผู้รับการนิเทศ หมายถึง คณะครูในโรงเรียนที่ในขณะที่นั้น ไม่ได้แสดงบทบาทเป็นผู้นิเทศ หมายความว่า ครูบางคนอาจมีโอกาสดำเนินการแสดงบทบาทเป็นผู้นิเทศในเรื่องหนึ่ง แต่อาจจะเป็นผู้รับการนิเทศในเรื่องอื่น อย่างไม่รู้ตัว ถ้าเป็นผู้รับการนิเทศต้องแสดงบทบาท ดังนี้

(1) ร่วมกับผู้นิเทศวิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และเรียงลำดับความสำคัญของ ปัญหาจากมากไปน้อย

(2) การวางแผนร่วมกับผู้นิเทศในอันที่จะหาทางแก้ไขปัญหานั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหา

(3) ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการตามโครงการ หลังจากได้รับความรู้ ความเข้าใจ

(4) ขอความสนับสนุนหรือคำปรึกษาหารือจากผู้นิเทศและผู้บริหารในกรณีที่มี ปัญหาระหว่างดำเนินการ

(5) ร่วมกับผู้นิเทศประเมินผลการปฏิบัติงาน

(6) ร่วมกับผู้นิเทศหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข

ผู้นิเทศมีภาระหน้าที่หลายอย่าง แต่หน้าที่หลัก คือ การช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการสอน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับงานหลายด้านและบุคลากร หลายฝ่าย นักการศึกษาหลายท่านจึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศไว้ ดังนี้

(1) บทบาทเป็นผู้ประสาน (Coordinator) เช่น ประสานครูแต่ละระดับให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานชุมชน ผู้ปกครอง

(2) บทบาทเป็นที่ปรึกษา (Consultant) โดยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ครูและผู้บริหารนิเทศทั่วไป

(3) บทบาทเป็นผู้นำกลุ่ม (Group Leader) คือ รู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ

(4) บทบาทเป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ได้แก่ เป็นผู้ประเมินผลการสอน ประเมินผลหลักสูตร

(5) บทบาทในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดประเมินผล

(6) บทบาทเป็นนักวิจัย เป็นผู้ที่น่าผลการวิจัยเสนอแนะให้ครูใช้ และดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยปฏิบัติการ

(7) บทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการช่วยเหลือให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนา

(8) เป็นครูต้นแบบ คือ สามารถสาธิตการสอนที่มีประสิทธิภาพแก่ครู และแนะนำวิธีการสอนแก่ครูได้

บุคคลที่จะมาทำการนิเทศ เพื่อให้งานบรรลุเป้าประสงค์ และมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผู้ที่เป็นบุคคลสำคัญในการทำหน้าที่นิเทศ มีดังนี้ (กฤษดา สิมะโน, 2552, น.12)

- (1)ศึกษานิเทศก์
- (2) ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ
- (3) หัวหน้าหมวดวิชา
- (4) ครูผู้สอน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศ คือ บุคคลที่มีความสามารถเป็นผู้ประสาน ที่ปรึกษา ผู้นำกลุ่ม ผู้ประเมิน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดประเมินผล เป็นนักวิจัย และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้แก่

- (1)ศึกษานิเทศก์
- (2) ผู้บริหาร โรงเรียนและรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ
- (3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
- (4) ครูผู้สอน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

เพ็ญศรี สืบภา (2535, น.229 – 234) ได้ศึกษาการปฏิบัติการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

(1) ระดับการปฏิบัติงานการสอนภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งโรงเรียนกันดาร์และโรงเรียนไม่กันดาร์ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

(2) การปฏิบัติการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งโรงเรียนกันดาร์และโรงเรียนไม่กันดาร์ แต่ละขนาดในแต่ละด้านของการปฏิบัติการนิเทศการสอน ด้านเตรียมความพร้อมในการนิเทศ พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก แต่โรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลางเกือบถึงระดับค่อนข้างน้อย ด้านการดำเนินและกิจกรรมการนิเทศ โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ด้านการใช้หลักการและวิธีการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนทุกขนาดปฏิบัติได้ระดับค่อนข้างมาก

กอบแก้ว ภูมเรศ (2543) ได้ศึกษาการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนเครือข่ายนิเทศศาสตร์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล ส่วนใหญ่มีการวางแผนเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีโดยบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เครื่องมือในการนิเทศเป็นแบบบันทึกการสังเกตการสอน วิธีที่ใช้ในการประเมินผล คือ ให้ผู้นิเทศรายงานหลังการนิเทศทุกครั้ง ส่วนปัญหาที่พบ คือ ขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการนิเทศบุคลากร มีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลานิเทศ และบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศการสอน เทคนิคและวิธีการนิเทศที่โรงเรียนใช้ส่วนใหญ่ คือ การสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การสาธิตการสอน การประชุม การประชุมปฏิบัติการ ในส่วนที่เป็นปัญหา ได้แก่ ขาดการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และผู้นิเทศขาดเทคนิค ทักษะและประสบการณ์ในการนิเทศ วิธีที่ได้รับทราบผลการจัดการนิเทศการสอนจากรายงานผลการนิเทศการสอน ซึ่งผู้ประเมิน คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดสำหรับปัญหาที่พบ คือ ขาดการประเมินผลที่ต่อเนื่อง และครูไม่ได้นำข้อมูลป้อนกลับไปใช้ในการปรับปรุงการสอนของตนเอง

อามีเนาะ มามู (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

(1) ระดับการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครู เห็นว่าในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ครูสอนอิสลามศึกษาที่ไม่มีวุฒิครูเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

(2) ระดับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษา ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครูเห็นว่าในภาพรวม มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษา ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครูเห็นว่ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความเห็นแตกต่างกันต่อระดับความสัมพันธ์ โดยครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูเห็นว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และครูสอนอิสลามศึกษาที่ไม่มีวุฒิครูเห็นว่ามี ความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษา ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครู โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการพัฒนาครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

(5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหาร ส่วนมากมีปัญหาด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เช่น สื่ออิสลามศึกษา มีไม่เพียงพอ ผู้บริหารไม่ให้คำแนะนำในการผลิตสื่อ และด้านการพัฒนาครูผู้สอน เช่น จัดประชุมอบรมทางวิชาการน้อยมาก และไม่เปิดโอกาสให้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนอื่นๆ สำหรับข้อเสนอแนะ ส่วนมากได้เสนอแนะไว้ คือ ควรจัดสรรสื่ออิสลามศึกษาให้เพียงพอ ควรให้การอบรมเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการผลิตสื่อ ควรจัดประชุมอบรมทางวิชาการในวิชาอิสลามศึกษาให้มากขึ้น และเปิดโอกาสให้ครูสอนอิสลามศึกษาได้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนอื่นๆ ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาส่วนมากมีปัญหา คือ สื่อมีไม่เพียงพอ ครูไม่มีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอน ไม่มีห้องเรียนเป็นเอกเทศ จึงไม่สามารถตกแต่งห้องเรียนได้ และห้องละหมาดหรือห้องปฏิบัติศาสนกิจมีไม่เพียงพอ สำหรับ

ข้อเสนอแนะส่วนมากได้เสนอแนะไว้ คือ ควรจัดสรรสื่อให้เพียงพอแก่ความต้องการ ควรอบรมการผลิตสื่อ ควรจัดห้องอิสลามศึกษาเป็นเอกเทศ และควรจัดห้องละหมาดหรือห้องปฏิบัติศาสนกิจให้เพียงพอ

ศุภารัตน์ จิรสุขศิริ (2544) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของหัวหน้าหมวดวิชา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ประชุมก่อนการสังเกตการสอน โดยกำหนดพฤติกรรมที่จะสังเกตการสอน โดยให้ออกโอกาสและความเป็นอิสระในการกำหนดปัญหาการสอนด้วยตัวครูเอง กำหนดเกณฑ์พฤติกรรมที่จะสังเกตการสอน ใช้เกณฑ์พื้นฐานของพฤติกรรม กำหนดเครื่องมือสังเกตการสอนเป็นเครื่องมือที่ผู้นิเทศและครูผู้สอนยอมรับร่วมกันซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการและบันทึกได้โดยง่าย การสังเกตการสอนส่วนใหญ่สังเกตการสอนเรื่องกิจกรรมการสอนของครู ขณะสังเกตการสอนนั้นควรนั่งในที่มองเห็นทั่วห้อง โดยไม่รบกวนการเรียนการสอน การวิเคราะห์ส่วนใหญ่วิเคราะห์ผลโดยการนำเสนอข้อมูลให้ครูผู้สอนทราบและเข้าใจอย่างชัดเจน การพิจารณาพฤติกรรมที่จะต้องคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงนั้นพิจารณาจากพฤติกรรมการสอนที่มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประชุมหลังการสังเกตการสอน ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนโดยการพูดคุยและชื่นชมพฤติกรรมที่ดี การตัดสินใจเลือกวิทยวิธีนั้นให้อิสระกับครูผู้สอนในการเลือก

ฉัตรชัย พึ่งตน (2545) ได้ศึกษา บทบาทการนิเทศการสอนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า

(1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มีบทบาทการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ทุกภารกิจและขอบข่ายงาน

(2) ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศการสอนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกขอบข่ายงาน

(3) ปัญหาการนิเทศการสอนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ผู้บริหารขาดการกำกับหรือติดตามผลการใช้และบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างสม่ำเสมอ และบุคลากรมีไม่เพียงพอ กับการกิจและความต้องการของโรงเรียน

นางน้อย สารระสะ (2548) ได้ศึกษาสภาพปัญหาในการสอน และความต้องการการนิเทศการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 – 2 ของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

(1) สภาพปัญหาในการสอนภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผลและประเมินผล สื่อการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน

(2) ความต้องการการนิเทศการสอนภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน

(3) ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการสอนและความต้องการการนิเทศการสอนครูที่มีอายุและวุฒิการศึกษาต่างกัน มีสภาพปัญหาในการสอนและความต้องการการนิเทศการสอนไม่แตกต่างกัน ครูที่มีสาขาวิชาเอกต่างกัน มีสภาพปัญหาในการสอนแตกต่างกัน ความต้องการการนิเทศการสอนไม่แตกต่างกัน ประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีสภาพปัญหาในการสอนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอนแตกต่างกัน ส่วนความต้องการในการนิเทศการสอนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอนแตกต่างกัน

สายใจ ประยูรสุข (2551) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการวัดประเมินผลและอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ

กฤษดา สิมมะโน (2552) ได้ศึกษาปัญหาการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายและครูแกนนำในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 กลุ่มที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า

(1) ปัญหาการนิเทศการสอน ด้านการเตรียมการจัดการนิเทศการสอนด้านการดำเนินการนิเทศการสอน และด้านการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนภาพรวมมีปัญหา

อยู่ในระดับน้อย ยกเว้นปัญหาขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณการดำเนินการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายและครูแกนนำจากหน่วยงานต้นสังกัดมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

(2) ปัญหาการนิเทศการสอนจำแนกตามภูมิหลังของครู พบว่า ครูชายมีอายุต่ำกว่า 30 ปี ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี ครูที่มีประสบการณ์การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ครูในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ครูที่มีงานที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน และครูเครือข่าย มีระดับปัญหาการนิเทศการสอนภาพรวมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ชวนพิศ คาคสนิท (2554) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

(1) ปัญหาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

(2) เปรียบเทียบปัญหาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

(3) เปรียบเทียบปัญหาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

(4) ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 เสนอเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ความจัดการประชุมสัมมนาหลักการนิเทศการสอน ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้ผู้บริหารและครูวิชาการ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ควรจัดการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ผู้บริหารและครูวิชาการ

ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ควรจัดการประชุมสัมมนา การผลิตและการใช้สื่อการสอนแก่ครูผู้สอน

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Williams (1997, p. 2165 – A) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศครูผู้สอน โดยศึกษาจากโรงเรียนระดับกลางที่พัฒนาสู่ระดับอาชีพแล้วจำนวน 4 แห่ง ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่าการจัดโครงสร้างในการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาวิชาชีพของครู โดยพบว่ารูปแบบการจัดโครงสร้าง ควรดำเนินการให้มีความสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน

Wayne (1980) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานนิเทศ และวิธีการนิเทศภายใน ใช้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 278 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่าในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานที่มีอันดับความสำคัญสูง ได้แก่ งานเกี่ยวกับเวลาที่ใช้กับงานที่ผู้บริหาร ใช้เวลาน้อยที่สุด คือ งานเกี่ยวกับวัสดุ ส่วนงานที่ผู้บริหารใช้เวลามากที่สุด คือ งานนิเทศภายในโรงเรียน งานเกี่ยวกับหลักสูตร งานการสอน งานแนะแนว และเทคนิคการนิเทศที่ได้ผล ได้แก่ วิธีเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมร่วมกับครู ส่วนวิธีที่ได้ผลน้อย คือ วิธีการใช้เอกสาร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่าการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ผู้นิเทศ และครูผู้สอน เพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดจากการจัดการงานนิเทศการสอน และนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากรและตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 2,975 คน จาก 47 โรงเรียน ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2555) ดังนี้

3.1.1 ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวน 376 คน
3.1.2 ครูผู้สอน	จำนวน 2,599 คน

3.1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระหลัก จำนวน 220 คน และครูผู้สอนจำนวน 121 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางของสำเร็จรูปของ R.V. Krejcie และ Morgan ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 341 คน จาก 44 โรงเรียน

การสุ่มตัวอย่างดำเนินการดังนี้

1.2.1 แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มจำแนกตามจังหวัด และตามตำแหน่ง

1.2.2 ตัวอย่างที่เป็นครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ดำรงตำแหน่งครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระหลัก 5 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระละ 1 คน โรงเรียนละ 5 คน รวม 220 คน จาก 44 โรงเรียน

1.2.3 ตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random Sampling) ให้ได้จำนวนตามสัดส่วนครูผู้สอนในแต่ละจังหวัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งและพื้นที่ดำเนินการของโรงเรียน

พื้นที่ดำเนินการ	จำนวนโรงเรียน	ประชากร		จำนวนโรงเรียน	ตัวอย่าง	
		ครู หน.กลุ่มสาระฯ	ครูผู้สอน		ครู หน.กลุ่มสาระฯ	ครูผู้สอน
นนทบุรี	18	144	1,551	17	85	72
พระนครศรีอยุธยา	29	232	1,048	27	135	49
รวม	47	376	2,599	44	220	121

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย

(1) แบบสอบถาม

เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open ended) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ แบบปลายเปิด (Open ended)

(2) แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน พร้อมปัญหาและข้อเสนอแนะ แบบปลายเปิด (Open ended)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ แบบปลายเปิด (Open ended)

3.2.2 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา , การจัดการงานนิเทศการสอน และวิธีการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมภารกิจและขอบข่ายการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์

2.2.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำเสนอ

2.2.5 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) เป็นรายชื่อ พบว่าข้อคำถามที่สอดคล้องกับเกณฑ์มีจำนวน 25 ข้อ คือ ข้อที่ 1 – 25 มีค่าดัชนีมากกว่า .5 จึงเป็นคำถามที่ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่ 26 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน

2 ท่าน มีความเห็นสอดคล้อง ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน มีความเห็นไม่แน่ใจ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 ท่าน มีความเห็นไม่สอดคล้อง และผู้วิจัยพบว่าในบทนิยามไม่ได้ระบุเกี่ยวกับการสร้างขวัญและกำลังใจ จึงเห็นควรตัดข้อคำถามที่ 26

2.2.6 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 30 ฉบับ แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกโดยใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ จากโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยทั้งฉบับ .95 และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.7 จัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 แบบสอบถาม

(1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในการแจกแบบสอบถามให้แก่ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

(2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งถึงผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

(3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนตามวันและเวลาที่กำหนด

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่เป็นตัวอย่าง ดังนี้

- (1) สัมภาษณ์ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้
- (2) สัมภาษณ์ครูผู้สอน จำนวน 5 คน

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
  - 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ
  - 2.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้การแปลผลจากค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
  - 2.3 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม และตามพื้นที่ดำเนินการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยใช้การทดสอบค่าที (t – test)
  - 2.4 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามประสบการณ์การทำงาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F – test)
  - 2.5 การวิเคราะห์รายการปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้การแจกแจงความถี่
  - 2.6 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์ (อ้างถึงใน แฉ่งน้อย สารระสะ, 2548, น.64) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	มีการปฏิบัติในระดับมาก
2.50 - 3.49	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1.00 - 1.49	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณ โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 รายด้าน และรายชื่อ ได้แก่

1. ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน
2. ด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศการสอน
3. ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน
4. ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน
5. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งงาน พื้นที่ดำเนินการ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถาม

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม

F แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนน

SS แทน ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง(Sum of squares)

MS แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
(Mean square)

df แทน ชั้นแห่งความอิสระ (degree of freedom)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน พื้นที่ดำเนินการ และประสบการณ์การทำงาน (n = 306)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	56	18.3
	หญิง	250	81.7
	รวม	306	100.0
อายุ	น้อยกว่า 25 ปี	5	1.6
	25 – 35 ปี	85	27.8
	36 – 45 ปี	50	16.3
	มากกว่า 45 ปี	166	54.2
	รวม	306	100.0
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	230	75.2
	ปริญญาโท	75	24.5
	ปริญญาเอก	1	.3
	รวม	306	100.0
ตำแหน่ง	ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	196	64.1
	ครูผู้สอน	110	35.9
	รวม	306	100.0
พื้นที่ดำเนินการ	จังหวัดนนทบุรี	143	46.7
	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	163	53.3
	รวม	306	100.0
ประสบการณ์ในตำแหน่ง	น้อยกว่า 5 ปี	61	19.9
	5 – 10 ปี	52	17.0
	11 – 15 ปี	29	9.5
	มากกว่า 15 ปี	164	53.6
	รวม	306	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศหญิง ร้อยละ 81.7 และเพศชายร้อยละ 18.3 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่า 45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมาอายุ 25 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.2 รองลงมา ระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 24.5 ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบัน มากกว่า 15 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมาประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบัน น้อยกว่า 5 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกรายด้าน (n = 306)

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน	3.86	.68	มาก	1
ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน	3.83	.74	มาก	2
ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน	3.68	.73	มาก	4
ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน	3.77	.78	มาก	3
ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน	3.65	.79	มาก	5
รวม	3.75	.67	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.86$) ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.83$) ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.77$) ด้านการดำเนินการ

ตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.68$) และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ (n = 306)

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการงานนิเทศการสอนได้ชัดเจน	3.92	.72	มาก	2
2. กำหนดการนิเทศการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	3.89	.77	มาก	3
3. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	3.92	.78	มาก	1
4. จัดทำตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอนชัดเจน	3.83	.83	มาก	4
5. จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็น เอกสาร สื่อ และนวัตกรรม	3.74	.77	มาก	5
รวม	3.75	.67	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการงานนิเทศการสอนได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.92$) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 3.92$) กำหนดการนิเทศการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X} = 3.89$) จัดทำตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอนชัดเจน ($\bar{X} = 3.83$) และจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอนทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อ และนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.74$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ (n = 306)

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศการสอนแก่ครูผู้สอน	3.82	.85	มาก	3
2. ชี้แจงเกณฑ์การสังเกตการณ์สอนแก่ครูผู้สอน	3.86	.81	มาก	2
3. แจ้งกำหนดการนิเทศการสอนให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าทุกครั้งก่อนการนิเทศการสอน	4.01	.82	มาก	1
4. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการสอนที่หลากหลาย	3.62	.904	มาก	4
รวม	3.75	.67	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ แจ้งกำหนดการนิเทศการสอนให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าทุกครั้งก่อนการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.01$) ชี้แจงเกณฑ์การสังเกตการณ์สอนแก่ครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.86$) ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศการสอนแก่ครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.82$) และครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการสอนที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการดำเนินการ ตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ (n = 306)

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. นิเทศการสอนตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ ในตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอนทุกครั้ง	3.69	.92	มาก	3
2. ตรวจสอบการสอนของครูผู้สอนล่วงหน้าทุกครั้งที่มีการนิเทศการสอน	3.66	.83	มาก	4
3. ให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน, เทคนิคการสอน แก่ครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.59	.88	มาก	6
4. แนะนำนวัตกรรมที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอน	3.61	.81	มาก	5
5. สังเกตการณ์สอนตามเกณฑ์พฤติกรรมที่กำหนดไว้	3.77	.79	มาก	2
6. บันทึกพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนขณะสังเกตการสอน	3.78	.82	มาก	1
รวม	3.75	.67	มาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ บันทึกพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนขณะสังเกตการสอน ($\bar{X} = 3.78$) สังเกตการณ์สอนตามเกณฑ์พฤติกรรมที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.77$) นิเทศการสอนตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ ในตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอนทุกครั้ง ตรวจสอบการสอนของครูผู้สอนล่วงหน้าทุกครั้งที่มีการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.69$) ตรวจสอบการสอนของครูผู้สอนล่วงหน้าทุกครั้งที่มีการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 3.66$) แนะนำนวัตกรรมที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.61$) และให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียน การสอน, เทคนิคการสอน แก่ครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ (n = 306)

การประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ประเมินผลการปฏิบัติงานสอนของครูผู้สอนตามเกณฑ์การประเมินผล	3.92	.80	มาก	1
2. รายงานผลการประเมินการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง	3.84	.84	มาก	2
3. แจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนให้ครูผู้สอนทราบทุกครั้ง	3.70	.92	มาก	4
4. ประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกครั้ง	3.66	.88	มาก	5
5. สรุปผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง	3.75	.83	มาก	3
รวม	3.77	.77	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ประเมินผลการปฏิบัติงานสอนของครูผู้สอนตามเกณฑ์การประเมินผล ($\bar{X} = 3.92$) รายงานผลการประเมินการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.84$) สรุปผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.75$) แจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนให้ครูผู้สอนทราบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.70$) และ ประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน จำแนกรายข้อ (n = 306)

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. มีการประชุม ปรึกษาหารือในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน	3.74	.88	มาก	1
2. ให้คำแนะนำสื่อการสอนที่เหมาะสมในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน	3.66	.82	มาก	3
3. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนกับครูผู้สอน	3.69	.78	มาก	2
4. มีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	3.62	.89	มาก	4
5. ติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง	3.55	.95	มาก	5
รวม	3.65	.79	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65) ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีการประชุม ปรึกษาหารือในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.74) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนกับครูผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.69) ให้คำแนะนำสื่อการสอนที่เหมาะสมในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ($\bar{X}$ = 3.66) มีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่อง

ในการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.62$) และติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง (n = 306)

การจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ครูหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ (n = 196)		ครูผู้สอน (n = 110)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1. ด้านการวางแผนการจัดการงาน นิเทศการสอน	3.91	.69	3.76		
2. ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการ งานนิเทศการสอน	3.88	.74	3.74	.73	1.592	.112
3. ด้านการดำเนินการตามแผน การจัดการงานนิเทศการสอน	3.70	.73	3.65	.73	.636	.525
4. ด้านการประเมินผลการจัดการ งานนิเทศการสอน	3.78	.79	3.76	.76	.294	.769
5. ด้านการนำผลการประเมินมา ปรับปรุงการจัดการงานนิเทศ การสอน	3.70	.78	3.58	.81	1.160	.247
รวม	3.79	.67	3.69	.67	1.186	.236

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามพื้นที่ (n = 306)

การจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	นนทบุรี (n = 143)		พระนครศรีอยุธยา (n = 163)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการวางแผนการจัดการงาน นิเทศการสอน	3.83	.66	3.89	.69	-.809	.419
2. ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการ งานนิเทศการสอน	3.75	.72	3.89	.75	-1.662	.098
3. ด้านการดำเนินการตามแผน การจัดการงานนิเทศการสอน	3.65	.71	3.71	.74	-.659	.510
4. ด้านการประเมินผลการจัดการ งานนิเทศการสอน	3.76	.77	3.79	.78	-.392	.696
5. ด้านการนำผลการประเมินมา ปรับปรุงการจัดการงานนิเทศ การสอน	3.55	.75	3.74	.81	-2.189	.029*
รวม	3.70	.65	3.79	.68	-1.235	.218

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการงานนิเทศการสอนด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์
ในตำแหน่ง (n = 306)

การจัดการงานนิเทศ การสอนของครูหัวหน้า กลุ่มสาระ การเรียนรู้	น้อยกว่า 5 ปี (n = 61)		5 – 10 ปี (n = 52)		11 – 15 ปี (n = 29)		มากกว่า 15 ปี (n = 164)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการวางแผน การจัดการงาน นิเทศการสอน	3.91	.60	3.80	.59	3.73	.80	3.89	.70
2. ด้านการให้ความรู้ ก่อนการจัดการ งานนิเทศการสอน	3.82	.68	3.78	.72	3.71	.73	3.87	.77
3. ด้านการดำเนินการ ตามแผนการจัดการ งานนิเทศการสอน	3.70	.60	3.69	.74	3.56	.83	3.69	.75
4. ด้านการประเมินผล การจัดการงาน นิเทศการสอน	3.88	.68	3.79	.74	3.66	.87	3.75	.81
5. ด้านการนำผลการ ประเมินมาปรับปรุง การจัดการงาน นิเทศการสอน	3.76	.66	3.57	.76	3.54	1.01	3.66	.80
รวม	3.81	.56	3.72	.62	3.64	.77	3.76	.67

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การจัดการงานนิเทศ การสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผนการจัดการงาน นิเทศการสอน	3	.284	.620	.602
2. ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการ งานนิเทศการสอน	3	.285	.517	.671
3. ด้านการดำเนินการตามแผนการ จัดการงานนิเทศการสอน	3	.149	.279	.841
4. ด้านการประเมินผลการจัดการ งานนิเทศการสอน	3	.402	.663	.575
5. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง การจัดการงานนิเทศการสอน	3	.473	.757	.519
รวม	3	.215	.478	.698

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีความ
คิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ความถี่จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ไม่สามารถนิเทศได้ตามตาราง เนื่องจากมีกิจกรรมในวันดังกล่าว	11	1	ต้องให้ฝ่ายบริหารลงมากำกับดูแล วางแผน	6
2	ตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอน ไม่สัมพันธ์กับตารางว่างการสอน ของผู้นิเทศ	9	2	ให้มีการจัดการนิเทศต้นภาคเรียน ให้ห่างจากช่วงสอบปลายภาค	4
3	บุคลากรในกลุ่มสาระเดียวกันมี จำกัด บางครั้งเวลาปฏิบัติการเรียน การสอนตรงกัน	5	3	ต้องมีการประชุมในกลุ่มสาระฯ แล้วให้สมาชิกกำหนดเวลาตาม ความพร้อม	3
4	ระยะเวลาการวางแผนไม่เพียงพอ	5	4	ควรมีกลุ่มนิเทศเพียงกลุ่มเดียว	3
5	คณะผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญ	4	5	ควรมีการวางแผนแล้วปฏิบัติตาม กำหนดการนิเทศ	2
6	ความร่วมมือของคณะครู	4	6	นำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ	1
7	การประชุมวางแผนร่วมกับครู หัวหน้ากลุ่มสาระยังทำได้น้อย ภาค เรียนละ 1 ครั้ง	2	7	จัดตารางสอนให้มีเวลาว่าง	1
8	โรงเรียนมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทำ ให้ครูไม่ค่อยมีเวลาเตรียมตัว	2	8	มีข้อตกลงมาตรฐาน	1
9	มาตรฐานการนิเทศของผู้นิเทศ แต่ละคนต่างกัน	2	9	สรุปรวมเนื้อหาสาระที่จำเป็นที่สุด	1

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
10	มีการวางแผนกันเฉพาะใน คณะกรรมการแล้วนำเสนอในที่ ประชุมประจำเดือนของโรงเรียน	1	10	ควรใช้ระยะเวลาปิดภาคเรียน	1

จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน พบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ข้อ คือ ไม่สามารถนิเทศได้ตามตารางเนื่องจากมีกิจกรรมในวันดังกล่าว ตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอนไม่สัมพันธ์กับตารางว่างการสอน บุคลากรในกลุ่มสาระเดียวกันมีจำกัด บางครั้งเวลาปฏิบัติการเรียนการสอนตรงกันและระยะเวลาการวางแผนไม่เพียงพอ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ คือ ให้ฝ่ายบริหารลงมากำกับ ดูแล วางแผน ให้มีการจัดการนิเทศต้นภาคเรียน ให้ห่างจากช่วงสอบปลายภาค ต้องมีการประชุมในกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วให้สมาชิกกำหนดเวลาตามความพร้อม และควรมีกุมนิเทศเพียงกลุ่มเดียว ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ไม่มีการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ	5	1	ควรชี้แจงและให้ความรู้ก่อนการนิเทศ	5
2	การให้ความรู้ก่อนการนิเทศยังทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเวลาของบุคลากรว่างไม่พร้อมกัน	5	2	ต้องศึกษาเพิ่มเติม/จัดอบรม/ควรมีวิद्यากรที่มีความรู้ความสามารถ	4
3	ครูบางท่านไม่ยอมรับการนิเทศ	5	3	ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ	4
4	ครูใหม่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระจึงยังขาดความรู้ด้านการนิเทศที่หลากหลาย/ครูผู้นิเทศไม่มีความรู้/ประสบการณ์ในการนิเทศมีน้อย	4	4	ให้ความรู้ อบรม เทคนิคการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3
5	ขาดการแนะนำ ชี้แจงวิธีการสังเกต	3	5	ควรชี้แจงหัวข้อการประเมินการนิเทศการสอน	3
6	ภาระงานค่อนข้างมาก เวลาในการหาความรู้มีจำกัด	2	6	จัดประชุมกลุ่มสาระให้นำเสนอร่วมกันเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน	3
7	ขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนที่หลากหลาย	2	7	ควรหาเวลาที่เหมาะสมและตรงกัน	2
8	การชี้แจงการนิเทศกระชั้นไป	1	8	ให้มีผลในการนำไปพิจารณาผลงาน/ความดีความชอบ	1

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ข้อ คือ การให้ความรู้ก่อนการนิเทศยังทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเวลาของบุคลากรว่างไม่พร้อมกัน ไม่มีการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ และครูบางท่านไม่ยอมรับการนิเทศ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ คือ ควรชี้แจงและให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการจัดการนิเทศ และต้องศึกษาเพิ่มเติมหรือจัดอบรม โดยมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	กิจกรรมในแต่ละภาคเรียนมีมากจนทำให้เวลาในการเรียนและการนิเทศมีน้อย/ไม่ค่อยเป็นไปตามแผน เนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมมาก/มีการปรับเปลี่ยนตามการจัดกิจกรรมของโรงเรียน/มีกิจกรรมแทรกทำให้นิเทศไม่ได้	17	1	ผู้บริหารควรมีส่วนในการเป็นผู้นิเทศ	12
2	ข้อจำกัดของเวลา/เวลาในการนิเทศน้อย/ภาระงานสอนของผู้นิเทศมีมากทำให้เวลาในการดำเนินการมีน้อย	12	2	ปรับเปลี่ยนตารางงานและตารางกิจกรรมอื่นให้เป็นปัจจุบัน/จัดปฏิทินล่วงหน้า	10
3	ไม่ได้ตรวจแผนการสอนของครู	8	3	ต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ให้ได้จริง /ควรปฏิบัติตามข้อตกลง	10
4	บางครั้งไม่ได้แจ้งให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าเพราะต้องการดูความพร้อมในการสอน	4	4	แจ้งให้ทราบการเปลี่ยนเวลาล่วงหน้า	4
5	ปฏิทินการนิเทศไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด เนื่องจากติดภารกิจบ่อยครั้ง	3	5	ให้รองหัวหน้ากลุ่มสาระฯ นิเทศแทน	3

จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ข้อ คือ กิจกรรมในแต่ละภาคเรียนมีมากจนทำให้เวลาในการเรียนและการนิเทศมีน้อย ไม่ค่อยเป็นไปตามแผน เนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมมาก/มีการปรับเปลี่ยนตามการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีกิจกรรมแทรกทำให้

นิเทศไม่ได้ ข้อจำกัดของเวลา เวลาในการนิเทศน้อย ภาระงานสอนของผู้นิเทศมีมากทำให้เวลาในการดำเนินการมีน้อย และไม่ได้ตรวจแผนการสอนของครู ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรมีส่วนในการเป็นผู้นิเทศ ต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ให้ได้จริง ควรปฏิบัติตามข้อตกลง และปรับเปลี่ยนตารางงานและตารางกิจกรรมอื่นให้เป็นปัจจุบัน จัดปฏิทินล่วงหน้าต่างๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมิน ผลการจัดการงานนิเทศการสอน

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ขาดการประเมินผลครูรายบุคคล และแจ้งให้ทราบเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน	8	1	ให้นำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาผลงาน	10
2	โดยทั่วไปประเมินแบบกัลยาณมิตร จึงไม่ตรงตามความเป็นจริง	5	2	กำหนดแนวทางการประเมินที่ชัดเจนเป็นเกณฑ์เดียวกัน	6
3	เป็นการประเมินในกระดาษ ไม่ได้ประเมินตามสภาพจริง	5	3	ควรสรุปผลการประเมินให้ครูทราบ	5
4	ไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจนในการประเมิน	4	4	ต้องมีปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	2
5	ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ/ผู้นิเทศไม่ให้ความร่วมมือ	4			
6	หัวหน้ากลุ่มสาระไม่ค่อยได้ประชุมปรึกษาหารือกันเท่าที่ควร	2			

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมิน ผลการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ข้อ คือ ขาดการประเมินผลครูรายบุคคลและแจ้งให้ทราบเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน โดยทั่วไปประเมินแบบกัลยาณมิตร

จึงไม่ตรงตามความเป็นจริง และเป็นการประเมินในกระดาษ ไม่ได้ประเมินตามสภาพจริงตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ คือ ให้นำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาผลงาน กำหนดแนวทางการประเมินที่ชัดเจนเป็นเกณฑ์เดียวกัน และควรสรุปผลการประเมินให้ครูทราบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ไม่มีการนำผลสรุปมาชี้แจงในที่ประชุมร่วมกัน	10	1	ให้มีการแนะนำวิธีการสอนและสื่อที่หลากหลายให้แก่ครูไม่ใช่สังเกตการสอนอย่างเดียว	5
2	ขาดความต่อเนื่องการนำผลไปแก้ไขหรือดำเนินการต่อยังไม่มี ความชัดเจน	10	2	ครูทุกคนในกลุ่มสาระฯต้องให้ ความร่วมมือในการสอนและ พัฒนาการเรียนการสอน	5
3	มีการติดตามผลการแก้ไขปัญหา ของครูไม่ต่อเนื่อง	5	3	ควรมีการติดตามผลการแก้ไข ปัญหาของครูอย่างต่อเนื่อง	5
4	งบประมาณไม่เพียงพอในการ จัดหาและผลิตสื่อการเรียน การสอน	4	4	ควรมีการวางแผนการจัดงานนิเทศ การสอนให้ตายตัวแล้วปฏิบัติตาม กำหนดการ	4
5	ไม่กล้าบอกความจริง	4	5	ต้องหาแนวทางให้ยอมรับตามผล การประเมิน	4
6	ไม่ได้รับความร่วมมือ/ไม่เป็นที่ ยอมรับ	4	6	ควรมีการประชุมสรุปผลร่วมกัน/ ควรนำเสนอในที่ประชุม	3
7	ผู้บริหารไม่ค่อยทราบผลการ ประเมินนอกจากหัวหน้ากลุ่มสาระ เป็นผู้ดำเนินการ	3	7	มีการสนับสนุนสื่อการเรียน การสอนเพิ่มขึ้น	3

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ที่	ปัญหา	ความถี่	ที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
8	การจัดการเรียนการสอนไม่ตรงตามแผนการสอนเนื่องจากเวลาที่มีจำกัดจึงนำผลไปพัฒนา/ปรับปรุงยาก/ไม่นำผลมาพัฒนา ปรับปรุง	3	8	มีการแบ่งเวลาจับคู่ครูเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3
9	ขาดเวลาที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	2	9	แจ้งผลการประเมินเพื่อการพัฒนาปรับปรุง	3
10	การปรับปรุงต้องใช้เวลา จึงทำให้มีปัญหาเรื่องเวลา	2	10	ควรให้ครูทำหน้าที่สอนเป็นหลักไม่ใช่งานสำนักงาน	2

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่าการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด 3 ข้อ คือ ไม่มีการนำผลสรุปมาชี้แจงในที่ประชุมร่วมกัน ขาดความต่อเนื่องการนำผลไปแก้ไขหรือดำเนินการต่อ ยังไม่มีความชัดเจน และมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครูไม่ต่อเนื่อง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครูอย่างต่อเนื่อง ให้มีการแนะนำวิธีการสอนและสื่อที่หลากหลายให้แก่ครูไม่ใช่สังเกตการสอนอย่างเดียว และครูทุกคนในกลุ่มสาระฯ ต้องให้ความร่วมมือในการสอนและพัฒนาการเรียนการสอน ตามลำดับ

ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์

ปัญหาในการจัดการงานนิเทศการสอนด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหามากที่สุด กล่าวคือ ระดับบริหารไม่มีการนำผลการประเมินไปสรุปเพื่อนำมาชี้แจง และหาแนวทางการแก้ปัญหาพร้อมกัน ในบางครั้งแม้มีการนำผลการประเมินไปแจ้งให้ทราบแต่ขาดความต่อเนื่องในการนำผลการประเมินไปแก้ไข ปรับปรุง เนื่องจากเวลาในการติดตามผลการแก้ไข ปรับปรุงไม่เอื้ออำนวย ไม่มีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครู รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน มีปัญหาในการปฏิบัติด้วยสถานศึกษามีกิจกรรมจำนวนมากทั้งที่เป็นไปตามปฏิทินปฏิบัติงานและกิจกรรมเร่งด่วนที่ต้องทำเพื่อตอบสนองนโยบายต่างๆ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการดำเนินการตามแผนการจัดการนิเทศการสอน ทำให้มีการเลื่อนเวลาบ่อยครั้ง

ข้อเสนอแนะในการจัดการงานนิเทศการสอนด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง การจัดการงานนิเทศการสอน โดยให้ผู้บริหาร และครูผู้รับการนิเทศ ได้รับทราบผลการประเมิน และดำเนินการปรับปรุงตามแนวทางเสนอแนะของผู้บริหาร หรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และ ต้องมีการติดตามประเมินผลการแก้ไข ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายที่เอื้อต่อบุคคลและเวลา เช่น การจับคู่ครูเพื่อการติดตามประเมินผล การติดตามประเมินผลโดยการรายงาน การแก้ไข ปรับปรุงโดยครูผู้รับการนิเทศต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยตรง ส่วนข้อเสนอแนะ ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอนให้ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการนิเทศการสอน และนำผลการนิเทศการสอนไปใช้ในการพิจารณาความดีความชอบ ให้มีการดำเนินการนิเทศการสอนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งสถานศึกษา และควรกำหนดปฏิทิน การปฏิบัติงานที่เป็นปัจจุบันเพื่อช่วยให้การจัดการนิเทศการสอนเป็นไปตามตารางที่กำหนดไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย เรื่อง การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามการรับรู้ของครูหัวหน้ากลุ่ม สาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามพื้นที่ดำเนินการ
4. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ตามประสบการณ์ในตำแหน่ง
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ในการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระหลัก และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 306 คน จาก 44 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open ended) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน และแบบสัมภาษณ์ นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of

Item – Objective Congruence : IOC) เป็นรายชื่อ นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 จากนั้นนำแบบสอบถามส่งให้ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระหลัก และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน พื้นที่ดำเนินการ และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง ร้อยละ 81.7 และเพศชายร้อยละ 18.3 อายุมากกว่า 45 ปี มากที่สุด ร้อยละ 54.2 รองลงมาอายุ 25 – 35 ปี ร้อยละ 27.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 75.2 รองลงมา ระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 24.5 ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบันมากกว่า 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 53.6 รองลงมา ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า 5 ปี
2. การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการงานนิเทศการสอนได้ชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็น ต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็น เอกสาร สื่อ และนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยการบันทึกพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนขณะสังเกตการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอนแก่ครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยการบันทึกพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนขณะสังเกตการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอน แก่ครูผู้สอนด้วยวิธีการที่หลากหลายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานสอนของครูผู้สอนตามเกณฑ์การประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกครั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยการประชุม ปรึกษาหารือในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย

3. การเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สรุปได้ ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนไม่แตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามพื้นที่ดำเนินงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการงานนิเทศการสอนด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน และด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนไม่แตกต่างกัน

3.3 การเปรียบเทียบการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

4.1 การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน พบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ ไม่สามารถนิเทศได้ตามตารางเนื่องจากมีกิจกรรมในวันดังกล่าว ข้อเสนอแนะคือ ให้ฝ่ายบริหารลงมากำกับ ดูแล วางแผน ให้มีการจัดการนิเทศต้นภาคเรียนให้ห่างจากช่วงสอบปลายภาค ต้องมีการประชุมในกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วให้สมาชิกกำหนดเวลาตามความพร้อมและควรมีก่อนนิเทศเพียงกลุ่มเดียว

4.2 การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการให้ความรู้ก่อนการจัดการงานนิเทศการสอน พบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ การให้ความรู้ก่อนการนิเทศยังทำไม่ได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเวลาของบุคลากรว่างไม่พร้อม ข้อเสนอแนะคือ ควรชี้แจงและให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการนิเทศ และต้องศึกษาเพิ่มเติม จัดอบรมโดยมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ

4.3 การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน พบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ กิจกรรมในแต่ละภาคเรียนมีมากจนทำให้เวลาในการเรียนและการนิเทศมีน้อยไม่ค่อยเป็นไปตามแผน ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรมีส่วนในการเป็นผู้นิเทศต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ให้ได้จริง ควรปฏิบัติตามข้อตกลง และปรับเปลี่ยนตารางงานและตารางกิจกรรมอื่นให้เป็นปัจจุบัน จัดปฏิทินล่วงหน้า

4.4 การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ ขาดการประเมินผลครูรายบุคคลและแจ้งให้ทราบเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ข้อเสนอแนะคือ ให้มีนำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาผลงาน กำหนดแนวทางการประเมินที่ชัดเจนเป็นเกณฑ์เดียวกัน และควรสรุปผลการประเมินให้ครูทราบ

4.5 การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ ไม่มีการนำผลสรุปมาชี้แจงในที่ประชุมร่วมกัน

ขาดความต่อเนื่องการนำผลไปแก้ไขหรือดำเนินการต่อยังไม่มี ความชัดเจน และมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครูไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการติดตามผลการแก้ไขปัญหาของครูอย่างต่อเนื่อง และครูทุกคนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องให้ความร่วมมือในการสอนและการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 อยู่ในระดับมาก และพบว่าด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของเพ็ญศรี สืบภา (2535, น.229 – 234) ได้ศึกษาการปฏิบัติการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี และสุดารัตน์ จิรสุนศิริ (2544 บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของหัวหน้าหมวดวิชา ในโรงเรียนมัธยม ศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ให้ความสำคัญและได้ดำเนินการจัดการงานนิเทศการสอนของโรงเรียน

2. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกัน โดยการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็น เอกสาร สื่อ และนวัตกรรมมีค่าน้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของชวนพิศ คาศสนิท (2554, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ดำเนินการต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ด้านการนำผลการประเมินมา

ปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนแตกต่างกัน โดยพบว่า มีการติดตามประเมินผลการแก้ไข ปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กอบแก้ว ภูมเรศ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบในส่วนที่เป็นปัญหา ได้แก่ ขาดการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และครูไม่ได้นำข้อมูลป้อนกลับไปใช้ในการปรับปรุง การสอนของตนเอง

4. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ ประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศ การสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของชวนพิศ คาศสนิท (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการ นิเทศการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบผลการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง กัน

5. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีปัญหาด้านการนำผลการประเมินมา ปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนพบปัญหามากที่สุด โดยค้นพบว่าระดับบริหารไม่มีการ นำผลการประเมินไปสรุปเพื่อนำมาชี้แจง และหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน ในบางครั้งแม้มี การนำผลการประเมินไปแจ้งให้ทราบแต่ขาดความต่อเนื่องในการนำผลการประเมินไปแก้ไข ปรับปรุง เนื่องจากเวลาในการติดตามผลการแก้ไข ปรับปรุงไม่เอื้ออำนวย ไม่มีการติดตามผล การแก้ไขปัญหของครู รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอน มีปัญหาในการปฏิบัติด้วยสถานศึกษามีกิจกรรมจำนวนมากทั้งที่เป็นไปตามปฏิทินปฏิบัติงานและ กิจกรรมเร่งด่วนที่ต้องทำเพื่อตอบสนองนโยบายต่างๆ ทำให้มีปัญหเกี่ยวกับเวลาในการดำเนิน การตามแผนการจัดการนิเทศการสอน ทำให้มีการเลื่อนเวลาบ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของกอบแก้ว ภูมเรศ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนเครือมูลนิธิ เซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบปัญหาขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการ นิเทศบุคลากร มีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลานิเทศ และบุคลากรขาดความรู้ ขาดการประเมินผล ที่ต่อเนื่องและครูไม่ได้นำข้อมูลป้อนกลับไปใช้ในการปรับปรุงการสอนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีความชัดเจนในด้านนโยบายการนิเทศการศึกษา และเป็นนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งองค์กร
2. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายกระตุ้นให้โรงเรียนในสังกัดตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการงานนิเทศการสอน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การจัดการงานนิเทศการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย หรือไม่ได้คุณภาพ คือความพร้อมเกี่ยวกับการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอนทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อ และนวัตกรรม ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ยังมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการสอนที่ไม่หลากหลาย ให้การแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอนแก่ครูผู้สอนน้อย ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศ รวมถึงการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูผู้นิเทศ สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอน

2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การจัดการงานนิเทศการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ไม่ได้มีประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกครั้ง ขาดความต่อเนื่องในการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรคและข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการจัดการงานนิเทศการสอนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งส่งผลดีต่อผู้เรียน โรงเรียนควรสนับสนุนด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนรวมถึงการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้มีการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในตำแหน่งอื่นเพิ่มเติม เช่น ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ หรือหัวหน้างานนิเทศการสอนของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนในระดับโรงเรียนต่อไป
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสนับสนุนของผู้บริหารหรือความต้องการของครูผู้สอนในการนำผลการจัดการงานนิเทศการสอนไปพัฒนากระบวนการจัดการนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสะท้อนผลสู่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิดเพื่อให้เห็นความคิดเห็นอย่างอิสระ

ป
บ
ช

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การคลังอุตสาหกรรม.
- กฤษดา สิมมะโน. (2552). ปัญหาการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายและครูแกนนำ ในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- กอบแก้ว ภูมเรศ. (2543). การจัดการนิเทศการสอนใน โรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียล แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2530). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2530. กรุงเทพฯ : องค์การคลังอุตสาหกรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). มาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา 2552. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กิติมา ปรีดีดิถก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์.
- ข่าวการศึกษา. (2555). ข้อมูลการศึกษาของ PISA. สืบค้น 30 ตุลาคม 2555, จาก <http://www.urrac.com/chanthaburi>
- ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2554,107). นโยบายด้านการศึกษา. สืบค้น 30 ตุลาคม 2555, จาก <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic>
- นัตรชัย พึ่งตน. (2545). บทบาทการนิเทศการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชวนพิศ คาคสนิท. (2554). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ชารี มณีศรี. (2534). *การนิเทศการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาการ.
- แน่น้อย สารระสะ. (2548). *สภาพปัญหาในการสอน และความต้องการการนิเทศการสอน*
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ช่วงชั้นที่ 1 – 2 ของครู โรงเรียนเอกชน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- บรรเทิง ศิลป์สกุลสุข. (2554, 10 มิถุนายน). *ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 107/2554*
แนวทางแก้ไข ตอนที่ 2. สืบค้น 14 ตุลาคม 2555,
 จาก <http://sites.google.com/site/demonsomething2/>
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2546). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ.
- _____. (2546). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ. (ม.ป.ป.).
- พิมพ์ใจ นิสาวพัฒนานันท์. (2532). *การจัดนิเทศการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา*
สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดลำปาง (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต).
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี สืบภา. (2535). *การปฏิบัติการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนประถมศึกษา*
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542.
 สืบค้น 20 ธันวาคม 2555, จาก <http://motkms.mot.go.th>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สาย ภาณุรัตน์. (2527). *หลักการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 3. (2555). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2555*
สพม.3. นนทบุรี.
- สายใจ ประยูรสุข. (2552). *ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอน โรงเรียน*
ยานนาวาเวศวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 1
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- สุดารัตน์ จิรสุนทรี. (2544). ศึกษากระบวนการนิเทศการสอนของหัวหน้าหมวดวิชา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสังกัด
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อามีเนาะ มามู. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของ
ผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
จังหวัดนราธิวาส (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต).
ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อัญชลี ธรรมะวิธกุล. (2552). การนิเทศการสอน. สืบค้น 14 ตุลาคม 2555,
จาก <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision/>

ภาษาต่างประเทศ

- Williams, Donald. (1997). *Teacher Supervision Preservice Teacher : A Naturalistic Study of teacher, Professional Development*. (Online) Distance Education (December 1997): 2165. Abstract Available : Dialog File : ERIC [Accessed July 20, 1998].
- Wayne, B.E. (1980). *Perception of Elementary School Concerning Their Role in Supervision*. *Dissertation Abstracts International*. 41 (October 1980) : 1293-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ มธป ๐๔๑๔(๑)/ ๐๕๕๐๐

๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์

เรียน .....(รายชื่อแนบท้าย)

ด้วย นางสาวกาญจนา ประดู่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการงานนิเทศการสอน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจเครื่องมือทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

รักษาการคณบดีวิทยาลัยครูศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

สำนักงานเลขาธิการวิทยาลัยครูศาสตร์

โทร.๐๒-๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๖๔๘

(นางสาวกาญจนา ประดู่ โทร.๐๘๗-๒๘๐-๐๘๗๑)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ชาติไทย
ผู้อำนวยการหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม
ผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ
ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกสุม สายใจ
ผู้อำนวยการสำนักงานประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
5. นายศุภวัฒน์ วลัยเลิศ
รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์

ภาคผนวก ข
หนังสือขอตกลงเครื่องมือ

ที่ มธป ๐๔๑๔(๑)/ ๑๑๖๒๓๖

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน .....(รายชื่อแนบท้าย)

ด้วย นางสาวกาญจนา ประตุ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๓"

วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยวังนคิตย จึงขออนุญาตให้นักศึกษาแบบสอบถามจำนวน ๑๔ ชุด เพื่อเก็บข้อมูลภายในหน่วยงานของท่าน โดยแบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้ากลุ่มสาระทั้ง ๔ กลุ่มสาระ รวม ๔ ชุด และครูจำนวน ๑๐ ชุด ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

รักษาการคณบดีวิทยาลัยครูศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขาธิการวิทยาลัยครูศาสตร์

โทร. ๐-๒๙๕๔-๙๓๐๐ ต่อ ๕๒๗, ๖๔๔, ๖๔๗

(นางสาวกาญจนา ประตุ ๐๔๗-๒๔๐-๐๔๗/๑)

รายชื่อสถานศึกษาที่ทดลองเครื่องมือวิจัย

1. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา
2. โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

ด

ค

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ค

ที่ มธบ ๐๔๑๔(๑/ ๑๑๖)๒๕๖

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน .....(รายชื่อแนบท้าย)

ด้วย นางสาวกาญจนา ประตุ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓"

วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงขออนุญาตให้นักศึกษาแจกแบบสอบถามจำนวน ๑๔ ชุด เพื่อเก็บข้อมูลภายในหน่วยงานของท่าน โดยแจกแบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้ากลุ่มสาระทั้ง ๘ กลุ่มสาระ รวม ๘ ชุด และครูจำนวน ๑๐ ชุด ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเขียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินสวัตน์)

รักษาการคณบดีวิทยาลัยครูศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครูศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๕๒๗, ๖๔๔, ๖๔๗

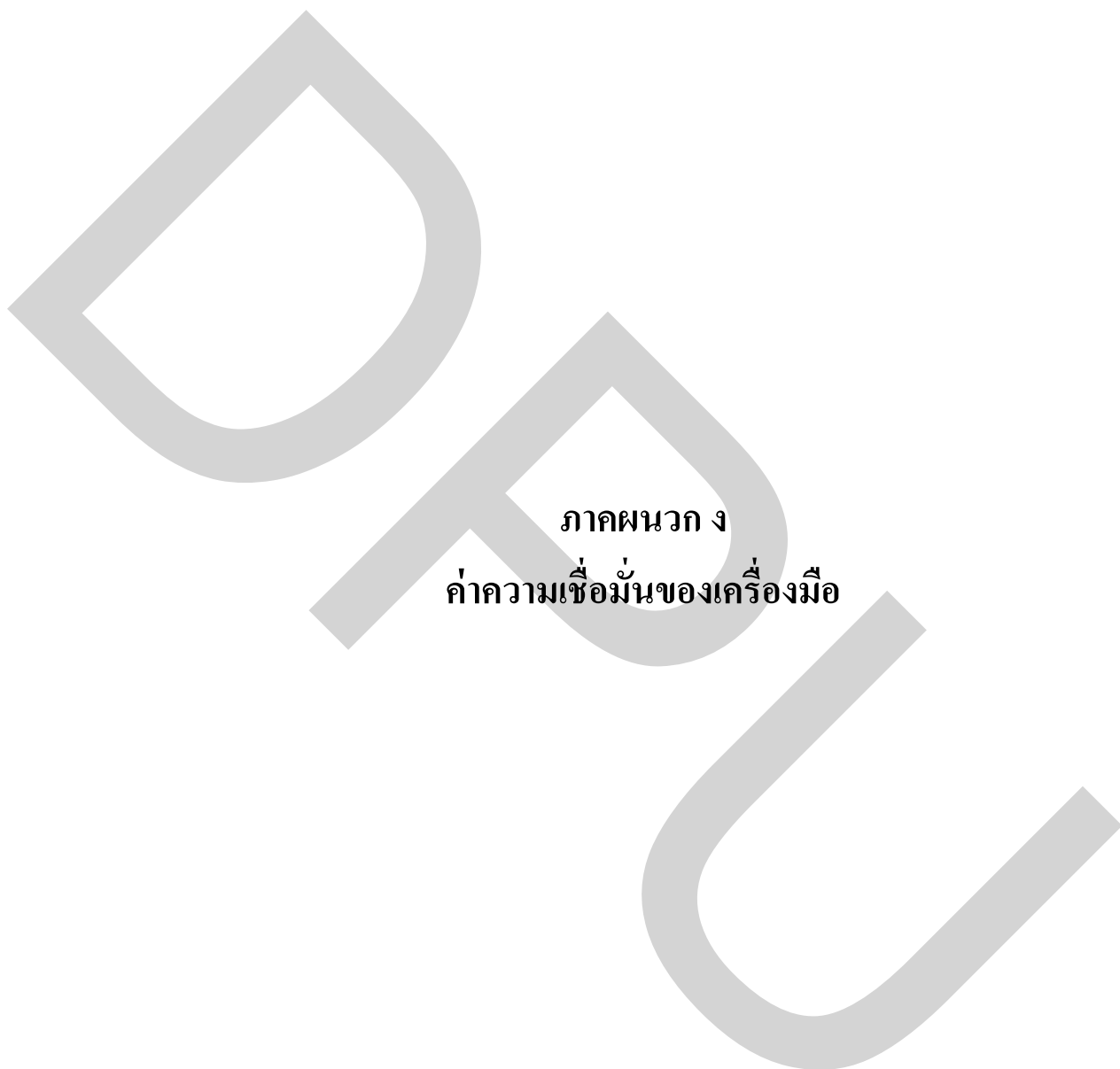
(นางสาวกาญจนา ประตุ ๐๔๗-๒๔๐-๐๔๗/๑)

รายชื่อสถานศึกษาที่เก็บรวบรวมข้อมูล

1. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี
2. โรงเรียนรัตนาธิเบศร์
3. โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม
4. โรงเรียนศรีบุญยานนท์
5. โรงเรียนสตรีนนทบุรี
6. โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
7. โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี
8. โรงเรียนราชวินิต นนทบุรี
9. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นนทบุรี
10. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี
11. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี
12. โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม
13. โรงเรียนบางบัวทอง
14. โรงเรียนปากเกร็ด
15. โรงเรียนไทรน้อย
16. โรงเรียนโพธิ์นิมิตพิทยาคม
17. โรงเรียนสตรีนนทบุรีบางใหญ่(นนทกิจพิศาล)
18. โรงเรียนมหาสวัสดิ์ (ราษฎร์บำรุง)
19. โรงเรียนนครหลวง อุดมรัชต์วัฒนา
20. โรงเรียนบางปะหัน
21. โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1”
22. โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์
23. โรงเรียนผักไห่ สุทธาประมุข
24. โรงเรียนภาษีสุนทรวิทยานุกูล
25. โรงเรียนมหाराช “ประชานิมิต”
26. โรงเรียนวิเชียรกลิ่นสุคนธ์อุปถัมภ์
27. โรงเรียนสาคลีวิทยา

28. โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์
29. โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย
30. โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”
31. โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์
32. โรงเรียนท่าช้างวิทยาคม
33. โรงเรียนท่าเรือ (นิตยานุกุล)
34. โรงเรียนท่าหลวงวิทยานุกุล
35. โรงเรียนวังน้อย (พนมยงค์วิทยา)
36. โรงเรียนอุทัย
37. โรงเรียนบางซ้ายวิทยา
38. โรงเรียนบางไทรวิทยา
39. โรงเรียนบางบาล
40. โรงเรียนบางปะอิน
41. โรงเรียนลาดงาประชาบำรุง
42. โรงเรียนลาดชะโดสามัคคี
43. โรงเรียนลาดบัวหลวงไพโรจน์วิทยา
44. โรงเรียนวัดโพธิ์ผักไห่ (เวชพันธ์อนุสรณ์)

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

Reliability

[DataSet1]

Scale: ALL VARIABLES**Case Processing Summary**

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

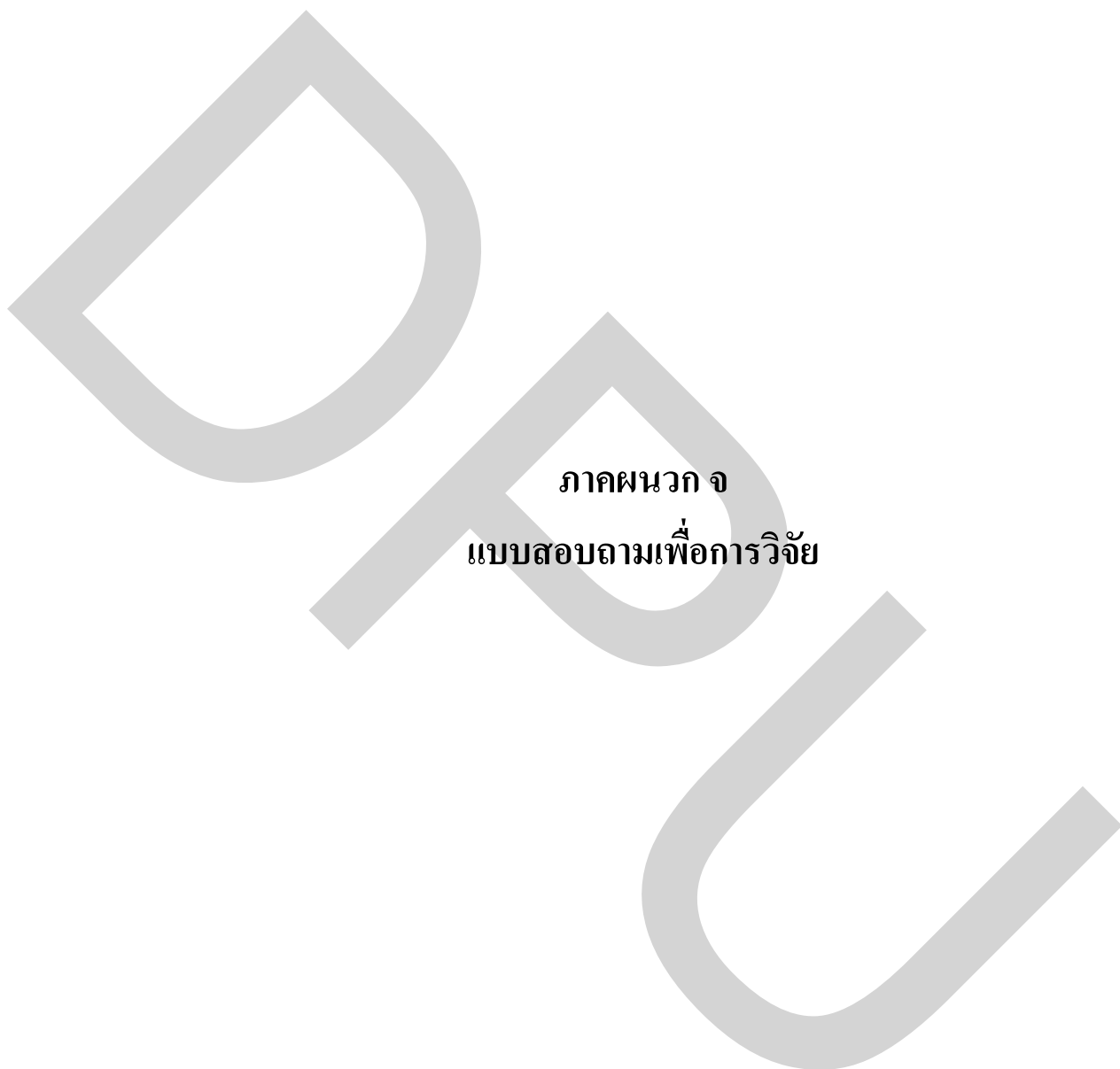
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.948	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
v11	51.100	131.610	.540	.947
v12	51.233	133.978	.187	.950
v13	51.033	131.275	.406	.948
v14	50.967	128.240	.492	.947
v15	50.600	127.490	.633	.945
v21	50.533	127.637	.431	.948
v22	51.367	136.033	.012	.953
v23	51.200	129.614	.627	.946
v24	50.733	126.409	.635	.945
v31	50.833	124.075	.684	.945
v32	50.700	121.045	.816	.943
v33	50.967	126.309	.729	.945
v34	50.600	122.041	.887	.942
v35	51.067	131.237	.440	.947
v36	50.800	118.993	.878	.942
v41	51.367	130.585	.412	.948
v42	51.033	124.102	.758	.944
v43	50.800	123.200	.823	.943
v44	50.800	128.166	.595	.946
v45	50.700	120.148	.867	.942
v51	50.567	121.564	.727	.944
v52	50.833	125.247	.705	.945
v53	50.833	124.420	.760	.944
v54	50.700	123.666	.807	.943
v55	50.633	120.723	.866	.942

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน 5 ระดับ คือ
    - ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
    - ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
    - ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
    - ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
    - ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
  - ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน
3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏในสถานศึกษาของท่าน เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีถูกต้องและความสมบูรณ์มากที่สุด
4. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยในครั้งที่เท่านั้น

นางกาญจนา ชิดสิน

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการศึกษา

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ใน [ ] หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ [ ] ชาย [ ] หญิง	
2	อายุ [ ] น้อยกว่า 25 ปี [ ] 25 – 35 ปี [ ] 36 – 45 ปี [ ] มากกว่า 45 ปี	
3	ระดับการศึกษา [ ] ปริญญาตรี [ ] ปริญญาโท [ ] ปริญญาเอก	
4	ตำแหน่งปัจจุบัน [ ] ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ [ ] ครูผู้สอน	
5	พื้นที่ดำเนินการ [ ] จังหวัดนนทบุรี [ ] จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
6	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน [ ] น้อยกว่า 5 ปี [ ] 5 – 10 ปี [ ] 11 – 15 ปี [ ] มากกว่า 15 ปี	

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน

คำชี้แจง โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการปฏิบัติของการจัดการงานนิเทศการสอนของครู

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนตามสภาพที่ปรากฏจริงในสถานศึกษาของท่าน

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	การวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอน (ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีการปฏิบัติ ในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด)						
1	กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการงาน นิเทศการสอนได้ชัดเจน						
2	กำหนดการนิเทศการสอนเป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน						
3	กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการจัดการงานนิเทศการสอนที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์						
4	จัดทำตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอน ชัดเจน						
5	จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความ จำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็น เอกสาร สื่อ และนวัตกรรม						

ข้อ ที่	การจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	การให้ความรู้ก่อนการนิเทศการสอน (ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีการปฏิบัติ ในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด)						
6	ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ การนิเทศการสอนแก่ครูผู้สอน						
7	ชี้แจงเกณฑ์การสังเกตการสอน แก่ครูผู้สอน						
8	แจ้งกำหนดการนิเทศการสอนให้ผู้สอน ทราบล่วงหน้าทุกครั้งก่อนการนิเทศ การสอน						
9	ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับ เทคนิคการนิเทศการสอนที่หลากหลาย						
	การดำเนินการตามแผนการจัดการงาน นิเทศการสอน (ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีการปฏิบัติ ในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด)						
10	นิเทศการสอนตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ ในตารางการปฏิบัติงานนิเทศการสอน ทุกครั้ง						
11	ตรวจแผนการสอนของครูผู้สอนล่วงหน้า ทุกครั้งที่มีการนิเทศการสอน						
12	ให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน, เทคนิคการสอน แก่ครูผู้สอนด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย						

ข้อ ที่	การจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	การดำเนินการตามแผนการจัดการงาน นิเทศการสอน (ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีการปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด)						
13	แนะนำนวัตกรรมที่เหมาะสมให้แก่ ครูผู้สอน						
14	สังเกตการสอนตามเกณฑ์พฤติกรรมที่ กำหนดไว้						
15	บันทึกพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน ขณะสังเกตการสอน						
	การประเมินผลการจัดการงานนิเทศ การสอน (ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีการ ปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด)						
16	ประเมินผลการปฏิบัติงานสอนของ ครูผู้สอนตามเกณฑ์การประเมินผล						
17	รายงานผลการประเมินการจัดการงาน นิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง						
18	แจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนให้ ครูผู้สอนทราบทุกครั้ง						
19	ประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกครั้ง						
20	สรุปผลการประเมินการปฏิบัติงานสอนให้ ผู้บริหารทราบทุกครั้ง						

ข้อ ที่	การจัดการงานนิเทศการสอนของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	การนำผลการประเมินมาปรับปรุง (ครูหัวหน้ากลุ่มสาระฯ มีการปฏิบัติ ในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด)						
21	มีการประชุม ปรึกษาหารือในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการ สอนของครูผู้สอน						
22	ให้คำแนะนำสื่อการสอนที่เหมาะสม ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอน						
23	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนที่ เหมาะสมเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียน การสอนกับครูผู้สอน						
24	มีการประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไข ปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการ จัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้						
25	ติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อบกพร่องในการจัด การเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่าง ต่อเนื่อง						

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน
คำชี้แจง โปรดเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้า
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในสถานศึกษาของท่าน ทั้ง 5 ด้าน

ข้อ ที่	การจัดการงานนิเทศการสอน ของครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ 5 ด้าน	ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1	การวางแผนการจัดการงาน นิเทศการสอน	....	....
2	การให้ความรู้ก่อนการนิเทศการ สอน	....	....
3	การดำเนินการตามแผนการ จัดการงานนิเทศการสอน	....	....
4	การประเมินผลการจัดการงาน นิเทศการสอน	....	....
5	การนำผลการประเมิน มาพัฒนา/ปรับปรุง	....	....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ข้อมูลประเด็นการสัมภาษณ์
ตอนที่ 3 ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์
3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยในครั้งเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่งงานปัจจุบัน.....
พื้นที่ดำเนินการ จังหวัด..... โรงเรียน.....
ประสบการณ์การทำงานตามตำแหน่ง.....
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....ระยะเวลาการสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลประเด็นการสัมภาษณ์

1. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนของท่านวางแผนการจัดการงานนิเทศการสอนอย่างไรบ้าง มีปัญหา/ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

2. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนของท่านให้ความรู้แก่ครูก่อนการนิเทศการสอนเกี่ยวกับประเด็นใดบ้าง มีปัญหา/ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนของท่านดำเนินการตามแผนการจัดการงานนิเทศการสอนอย่างไรบ้าง มีปัญหา/ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนของท่านประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนด้วยวิธีใดบ้าง อย่างไร มีปัญหา/ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนของท่านนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการงานนิเทศการสอนอย่างไรบ้าง มีปัญหา/ข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

นางกาญจนา ชิดสิน

พ.ศ. 2548

หลักสูตร การศึกษาระดับบัณฑิต

สาขาวิชา คณิตศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

สงขลา

ข้าราชการครู ระดับ คศ.1

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์

นนทบุรี